

İLKÖĞRETİM 6, 7 VE 8. SINIFLAR TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ ÖYKÜLERİN METİN DİL BİLİMSEL YÖNTEMLER İŞİĞİNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

*Sezgin DEMİR**
*Ahmet Turan Sinan***

ÖZET

Bu çalışmada 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki dokuz öykü metin dil bilim yöntem ve teknikleriyle incelenmiş; bu öykülerin öğrencilerin anlama düzeylerine etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu öyküler metin dil bilimin öngördüğü doğrultuda yüzeysel, anlatısal ve derin yapı olmak üzere üç düzeyde ele alınmış; dizimsel ve dizgesel okuma yöntemleriyle çözümlenmiştir. Somuttan soyuta doğru yapılan bu incelemede metin bir bütün olarak değerlendirilmiş; sözcük öznelerinin düşünce yapısı, yaşamı, diğer yapıları dikkate alınmamıştır. Bu yönü ile bu çalışma geleneksel incelemelerden ayrılmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda elde edilen veriler yeni Türkçe öğretim programındaki kazanımlarla da ilişkilendirilerek 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde anketler hazırlanmıştır. Hazırlanan bu anketler Malatya il merkezindeki farklı sosyoekonomik yapıya sahip altı ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Çalışma, ana dili öğretiminde kullanılacak öykülerin seçilmesinde belirli bir çerçeve belirlemeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, ana dili, dil bilim, metin dil bilim, gösterge bilim, yazın, anlatı, öykü, ilköğretim okulu, Türkçe öğretim programı.

* Fırat Ü. Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi. El-mek: sezgin_demir44@hotmail.com.

** Yrd. Doç. Dr. F. Ü. Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü. El-mek: aturansinan@yahoo.com.tr; atsinan@firat.edu.tr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

**SCRUTINIZING STORIES IN TURKISH COURSE BOOKS
FOR PRIMARY CLASSES BETWEEN 6th, 7th AND 8th GRADE
BY TEXT LINGUISTIC METHODS**

ABSTRACT

In this study, nine Stories Texts in Main Turkish Course Books for 6th, 7th and 8th grades have been scrutinized by means of linguistic methods and techniques; and it has been aimed to determine the effects of these texts on primary school students' comprehension-level. These Stories Texts have been studied at three levels surface-structure, narrative-structure and deep-structure, and these stories have been analyzed by syntagmatic and systemic reading methods. These texts have been evaluated as a whole in this examination from concrete to abstract; it has not been considered enunciation subject's idea, life and other works. In this regard, the study differs from studies on traditional literature. Questionnaires suitable for classes at 6th, 7th and 8th grades have been prepared by associating the data obtained after the studies with gains in the Turkish teaching programme. The questionnaires have been applied in six primary schools with different social-economic status in the center of Malatya. The study has aimed to determine characteristics to constitute a certain frame for selecting stories to be used in teaching mother-tongue.

Key Words: Teaching Turkish, mother tangué, linguistics, text linguistics, semiotics, literature, narrative, story, primary school, Turkish teaching programme.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Giriş

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan, çift eklemlilik özelliği ile diğer iletişim araçlarından ayrılan; toplumsal ve uzlaşım sal bir araçtır. Bütün bu özellikleriyle de dil, insan türüne özgüdür. Chomsky bu hususta; “*Dil, özünde yalnızca insanlara ait, ciddi patolojik durumlar dışında tüm insanlar arasında neredeyse hiç farklılık göstermeyen ve doğuştan var olan biyolojik ortaklığımızın genel bir parçasıdır*” diyerek dilin, düşüncenin, eylemin ve toplumsal ilişkilerin ilişkisine işaret eder (Chomsky, 2009:13). Karaağaç da; “*Kişi, sosyal çevrede sağlıklı bir yaşam sürmek için sağlıklı bir iletişim kurmak zorundadır. İletişimde anlaşmayı sağlayan çeşitli yöntemler ve araçlar vardır. İnsanlar birbirleriyle renk, mekanik sesler, çeşitli beden hareketleri vb. yoluyla da iletişim kurabilir; ama dil dediğimiz saymacalar sisteminin zenginliği olmasaydı, insanlar, kendi aralarında iletişim ve anlaşmayı sağlayamazdı ve uygarlıktan, sosyal yaşamdan söz edemezdik*” düşüncesindedir (Karaağaç, 2008: 18). Bir toplum tarafından üretilen kültürel öğeler; dil ile kodlanır, üretilir, anlamlandırılır ve saklanır: “*Toplum ve kültürde ne varsa dilde ifadesini bulur. Dilde neler varsa, toplum ve kültürde asılları veya yankıları vardır*” (Güvenç, 2007: 48). Dil, yaşamın her alanında, günlük yaşamdaki en basit olaylarda, bilimin ana formlarında, göreneklerde, törelerde, inançlarda gerçekleşirken; bir yandan da her çeşit maddesel yaşamın, tekniğin, ekonominin koşuludur (Akarsu, 1998: 80). Ne dil kültürden ve ulustan bağımsız olarak incelenebilir, ne de kültür ve ulus dil karşısında tam anlamıyla bağımsızdır. Bu nedenle dil eğitimi ve kültür karşılıklı etkileşim çerçevesinde değerlendirilmeli ve ele alınmalıdır. Çünkü ana dili bilinci ve sevgisi aynı ulus içerisindeki bireyler arasında ortak bir düşünce sistemi, yaşamı birlikte anlama, kavrama yetenek ve becerisini kazandırır (Sinan, 2006: 76). Aksan dil kültür ilişkisini; “*Dünyaya gelen insanoğ lu maddi ve manevi kavramları, kendi anadilinin kalıp ve değerleriyle algılamakta, içinde yer aldığı toplumun kültür öğelerini, dünya görüşünü, yaşam biçimini, inanç ve geleneklerini içeren kavramları diliyle edinmektedir*” biçiminde açıklar (Aksan, 2008: 21).

Ana dili öğretiminin temel amacı, bireye dil ve zevk terbiyesi kazandırmak, yani dili doğru kullanmak, güzellikleri kavrayıp güzellikler ortaya koymaktır. Aynı zamanda ana dili eğitiminde öğrencilerdeki estetik duyguları geliştirecek kazanımlara yer verilmeli ve bu kazanımlar ilköğretim öğrencilerinin okuduğunu anlama, yorumlama, kendini ifade etme, görsel olarak okuma ve görsel olarak sunum yapabilme becerilerine yönelik olmalıdır (Gömlüksiz - Bulut, 2007; 179). Bu yönüyle Türkçe öğretmenlerinin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yanı sıra diğer derslerin öğretmenlerine de görev düşmektedir. Her ne kadar müfredat programlarında her dersin ana dili dersi gibi değerlendirilip bu öğretime destek olunması söz konusuysa da bu konuda çok az çaba olduğu gözlemlenmektedir (Binyazar, 1983: 60).

Ana dili eğitiminde bireyleri belirli bir ortak kültür çerçevesinde yetiştirme amacına ulaşmanın en etkili yolu ortak yazın ürünlerini kullanmaktır. Çünkü dil öğretimini yazın yapıtlarından soyutlamak pek de mümkün değildir. “*Dil öğretimiyle edebiyat öğretimi arasındaki sınır gevşetilmeli, hatta kaldırılmalıdır*” (Aksan, 1979: 49). Yazın, dili estetik bir tarzda ve etkili bir şekilde kullanmaya çalışır. Türkçe öğretiminde de amaç bireyin; dili, estetik şekilde, yanlışsız ve doğru olarak konuşurması ve yazdırması olduğuna göre, her iki öğretimde de estetik kaygının ötesinde bir amaç birliği vardır (Cemiloğlu, 2001: 3). Bireyin yazınsal ürünlerle yoğun olarak karşılaştığı, yazınsal birikimin şekillendiği ilk dönem okul yıllarıdır: “*Okula giden her özne, okulda çoğu zaman kendisine, alıntı parçalar şeklinde verilen yazınsal metinleri, bu metinler ve yazarlar hakkında söylenenleri zihinsel bir sindirimden geçirir ve bu sindirim sonucunda okuyucunun estetik yargıları oluşur*” (Uçan, 2006: 41). Bu durum ana dili öğretiminde yazınsal metinleri seçerken gelişigüzel ve ideolojik yaklaşımlarda bulunmak yerine bilimsel tespitlerden yararlanmayı, öğrencilerin mevcut alımlama kapasitelerini göz önünde bulundurmaya zorunlu kılmaktadır. Bu noktada Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlerin seçiminde, metni esas alan metin dil bilimin yöntem ve tekniklerinden yararlanmak gerekir. Çünkü metin bilim, metnin örgütlenmiş biçimini, bünyesindeki toplumsal, düşünsel, imgesel yapıların belirlenimlerini inceler. Metin bilim, yazınsal iletişimin değişik düzlemlerde hangi aşamalardan geçerek geliştiğini, okur-yazar etkileşiminde her birinin konumunun ne olduğunu ele alır (Günay, 2003: 43). Doğal olarak metin dil bilim bireye elde ettiği edinç düzeyindeki dilsel becerileri nasıl kullanacağına dair bir disiplin sunar, yol gösterir. Dil bilimi verilerinden yararlanmayan, kuralcı, ezberci, eş zamanlı olmayan öğretim yöntem ve teknikleri ile ana dili öğretmek çok gerçekçi bir yaklaşım değildir. Dil öğretimi sadece kuralları öğrenmek değildir, aksine özelde öğrenilen dil bilgisi kurallarını yazılı ve sözlü olarak doğru ve estetik şekilde kullanabilmektir: “*Ana dili öğrenimi/öğretimi sürecinin bir parçası olarak uygulanan yazılı anlatım etkinlikleri, farkında olmadan kazanılmış dil yapılarının yani ‘edinç’in bilinçle oluşturulan dil yapılarına yani ‘edim’e dönüşmesini sağlamaya; dil ile ilgili bilinç oluşturmaya yönelik olmalıdır. Bu amaçla yazılı anlatımın metin dilbilimle ilişkilendirilmiş olması doğru bir yaklaşımdır*” (Börekcı, 2009: 423-424). Metin dil bilim bir yandan öğrencilerin ana dilinde üretilmiş metin türü edinçlerine katkıda bulunurken, bir yandan da

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

öğretmenlerin metinsel değerlendirmelerini bilimsel bir terminolojiye dayalı olarak gerçekleştirmelerine yardımcı olur (Şenöz, 2005: 61).

Dil öğrenimi ile ilgili bu tespitten hareketle yapılması gerekeni çocuğun dili doğru şekilde öğrenmesi ve bu edinci uygun edime dönüştüreceği ortamların sağlanması şeklinde ifade edebiliriz. Okulda uygulanacak yöntemler, araç ve gereçler, yazımsal yapılarla mevcut dilsel becerilerini ya daha da geliştirecek ya da yeterince geliştiremeyecektir.

Yazımsal metinler tamamlayıcı kutbuna, yani okumaya atıfta bulununca yorumsal bir problem haline gelir ve tam bu noktada kopma ve kendine ait kılma diyalektiği gerçekleşir. Anlamsal özerklik metni yazarından koparır ve okura ait kılar (Ricoeur, 2007: 56). Bu yaklaşım; çocuğun, iç dinamikleri içerisinde kendisine yorumlama olanağı sunan metinleri daha rahat kavramasını ve gelecek yaşamına ışık tutacak tecrübeleri kazanmasını anlamayı kolaylaştırır. Çocuğu, şekil verecek bir nesne olarak görmeyen, onu farklı bir birey olarak kabul eden, kendini anlatabilme yollarını gösteren yazımsal metinler bilişsel ve sosyal gelişim açısından daha faydalı olacaktır (Neydim, 2003: 94). Özellikle öykü türündeki metinler eğitim açısından sayısız olanaklar sunar: “*Amacın anlatılmasında, hissettirilmesinde, olaylara karşı tavır alıştırma, paylaşarak ortak mekânların kullanılmasında hep çocuk hikâyelerinin öğretici yanından yararlanılmaktadır*” (Ciravoğlu, 1999: 77). Ana dili öğretimi açısından bu kadar önemli olmasına rağmen ne yazık ki çocuk yazını ‘özellikle ülkemizde’ üvey evlat muamelesi görmeye devam etmektedir. Gerek ülkemizde gerekse dünyada çocuk yazını artık ısmarlama bir yazın türü olmaktan kurtarılmalı, onların bilişsel ve sosyal durumları dikkate alınarak ürünler oluşturulmalı ve bu doğrultuda hazırlanan metinler ana dili öğretiminde kullanılmalıdır.

Sanatsal bir metin türü olan öykülerde, yüzeysel yapıda yazılmamış, somutlaştırılmamış olanlar okura derin yapıdaki anlam birimler arasındaki karşıtlık, çelişkinlik ve içerme ilişkileri kapsamındaki soyut simgelerle aktarılır. “*Metnin yüzeyinde görülmeyen bu soyut düzlemin altında, derin yapıda zamanın, uzamın, eyleyenlerin, kahramanların, nesnelere üstleneceği değerler ve özellikleri oluşmaya başlar*” (Kıran, 2003: 271). Öykülere yönelik yapılacak bir incelemede de esas olan ise metin dil bilimsel çözümleme yöntemleri ile derin yapıdaki simgeleştirilmiş, devingen, gizil anlamları ortaya çıkarmaktır. Gerek yüzeysel boyutta somutlaştırılmış unsurlar, gerekse de derin yapıda simge olarak kalan unsurlar arasındaki bu ilişkiler ağı anlatıların hepsinde mevcuttur. Türkçe ders kitaplarındaki öyküler incelenirken de dizimsel ve

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

dizgesel okumalarla bu anlatısal metinlerin iletiyi nasıl oluşturduğu, yapısal özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Öykülerdeki kahramanların bir kısmının mevcut dengeyi bozmaya, bir kısmının tekrar sağlamaya çalışması çatışmaları, farklılıkları, zaman ve mekân değişikliklerini; dolayısıyla da anlamı ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı bu ve benzeri türdeki metinler ayrıntılı bir okumayı gerekli kılar. Ayrıntılı bir okuma da betimlemek, çözümlmek ve yorumlamak olmak üzere üç aşamadan oluşur (Günay, 2003: 54). Bir metnin betimlenmesi küçük yapı, çözümlenmesi büyük yapı ve yorumlanması da üstyapı ile ilgilidir.

Bu çalışmada öyküler yüzeysel, anlatısal ve derin yapı olmak üzere üç düzlemde ele alınmıştır. Öncelikle metnin yüzeysel yapısına yönelik bir çözümleme yapılmıştır. “Yüzeysel boyut, metnin yüzeyde nasıl dile getirildiğine dairdir. Başka bir deyişle, metnin dilsel ve biçimsel boyutudur” (Akerson, 2005: 146). Bu aşamada yazar ile anlatıcı / okur ile dinleyici arasındaki ilişkiler, kullanılan bakış açısı (odaklayım), kahramanların özellikleri, kullanılan eylemler ve işlevleri, öykü zamanı ve öyküleme zamanı arasındaki yapı ile uzamın anlatıdaki görevi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yapıda elde edilen veriler ışığında bir başka dizim olan anlatısal yapı çözümlenmiştir. Öykülerdeki gönderici, özne, değer nesne, alıcı, karşıt ve yardımcı eyleyenler tespit edilmiştir. Eyleyen “*Tesniere*’in kuramında eylemin belirttiği oluşa etken ya da edilgen biçimde katılan varlık ya da nesnelerin her biri” olarak tanımlanmaktadır (Vardar, 2002: 98). Daha sonra bu eyleyenler arasındaki sözleşme, isteyim, güç-iktidar ve iletişim eksenleri belirlenmeye, yani eyleyensel örnekçe ortaya konulmaya çalışılmıştır. Anlatısal yapıda yapılan bir diğer çözümleme de anlatı izlencesinin belirlenmesidir. Bu dizimde yapılan çözümlmeler öykünün olay kurgusunun ortaya konulmasını, birbiri üzerine kurulu olan mantıksal ve zamansal ilişkilerin belirlenmesini sağlar. Bu dizimde yapılacak çözümlemenin geçerliliği bir anlamda metin içerisindeki “*işlevlere*” doğru şekilde yaklaşılmasına da bağlıdır: “*İşlev sözcüğünden, bir kişinin eylemini, olay örgüsünün akışı içinde taşıdığı anlam açısından tanımlanmış eylemini anlıyoruz*” (Propp, 2008: 24). Yüzeysel ve anlatısal yapıya yönelik çözümlmelerden sonra ise öykülerin derin yapısında soyut ve gizil olarak bulunan metnin hareketli anlamsal ağına yönelik gösterge bilimsel dörtgen yöntemi ile çözümleme yapılmıştır. Yapılan bütün bu metin dil bilimsel çözümlmelerden sonra ise elde edilen veriler ışığında üstyapıya yönelik yorum yapılmış, metinler arası özellikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki metnin derin yapısına yönelik yapılan yorumlamalar kesin, değişmez nitelikte değildir, olamaz. Okur, metin içerisindeki her cümlenin, her mecazın

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

kendisi tarafından keşfedilmeyi bekleyen, çoğul anlam üzerine kurulmuş bir “açıklıkta” olduğunu bilmeli; daha önceki okumasında farklı algıladığı unsurları yeniden ve bu kez öncekinden farklı algılayacağını, mevcut ruh haline göre, kendisine en uygun okuma yöntemiyle arzu ettiği anlama/anlamlara ulaşacağını bilincinde olmalıdır (Eco, 2001: 13). Bu nedenle metne yönelik bir izleksel çözümleme, asla metni değişmeyen, dural bir dilsel ürün olarak görmemeli; aksine toplumsal ve dilsel bağlamıyla sürekli yeni anlamlar, yeni boyutlar kazanan bir birim olarak değerlendirmelidir (Göktürk, 2002: 30).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin metin dil bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve elde edilen veriler ışığında bu metinlerin 2006-2007 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanan yeni Türkçe programı ile ilişkisinin / uygunluğunun belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe ders kitaplarındaki öyküler okuma metinlerinde bulunması gereken metinsel özelliklere sahip midir?
2. Bu öyküler, Türkçe dersinde ulaşılmak istenen kazanımları ana dili eğitimi açısından sağlayacak nitelikte midir?
3. Bu öyküler ilköğretim öğrencilerinin anlama düzeylerine uygun mudur?
4. İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarına yerleştirilen bu öyküler yapısal bakımdan basitten karmaşığa doğru yerleştirilmiş midir?
5. Bu metinler milli ve evrensel kültüre ait unsurları yansıtmakta mıdır?
6. Bu öykülerle ilgili olarak, öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşmasında sosyoekonomik yapının etkisi var mıdır?
7. Bu metinler ilköğretim öğrencilerinin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini geliştirmeye uygun mudur?

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan öykü türündeki metinlerin metin dil bilimsel yöntemlerle incelenip, çalışma evrenindeki ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin görüşleri ile sınanmasına dayalı olup, betimsel niteliktedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2006-2007 eğitim öğretim yılında yeni Türkçe öğretim programının uygulandığı Malatya il merkezindeki ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki dokuz öykü ile Malatya il merkezinde yer alan altı ilköğretim okulundaki 500 katılımcı (ilköğretim öğrencileri) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada metinlerin çözümlenmesinde kullanılacak yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi için dil bilim, metin dil bilim, gösterge bilim ve yazın kaynakları taranarak sistematik bir çözümleme tekniği oluşturulmuştur. Bu çözümleme yöntem ve teknikleri ile Türkçe ders kitaplarındaki dokuz öykü incelenmiş, elde edilen verilerin sınanması için öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Bunun için de yeni Türkçe programından hareketle, öykülere yönelik yapılan metin dil bilimsel çözümlemenin ışığında, öğrenci görüşlerinin alınmasını hedefleyen 6, 7 ve 8. sınıflara yönelik anket geliştirilmiştir. Anketin uygulanacağı okullar seçilirken bu okullar arasındaki sosyoekonomik yapı dikkate alınmış; üst, orta ve alt olmak üzere okullar üç düzeye ayrılmıştır. Okullara yönelik yapılan bu sınıflamada kullanılan mantıksal yol ise uzman görüşüne başvurmuştur. Geliştirilen anket uygulanmadan önce örneklem olarak seçilen bu altı okul sosyoekonomik bakımdan üst, orta ve alt diye sınıflandırılırken Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgilerden, Malatya ilinde görevli ilköğretim müfettişlerinden, okulların fiziki durumlarının gözlemlenmesinden faydalanılmıştır. Kapsam geçerliğinin belirlenmesi amacıyla anket; Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan iki ilköğretim müfettişi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan iki öğretim üyesi, Malatya ilindeki beş ilköğretim okulunda görev yapan beş Türkçe öğretmenin görüşlerine sunulmuştur. Elde edilen görüş ve öneriler doğrultusunda maddelerin bir kısmı yeniden ele alınmış, bazıları anketten çıkarılmış, bazı maddeler de eklenmiştir. Anket uygulanırken 6. sınıflarda 150, 8. sınıflarda da 150 katılımcının işaretlediği anketler değerlendirilmiştir. Her okulda sınıf bazında 25'er katılımcının işaretlediği anketler değerlendirilmeye alınmıştır. Ancak 7. sınıflarda 200 katılımcının anketinin değerlendirmeye alınmasından dolayı üst ve orta düzey okullarda 35'er katılımcının, alt düzey okullarda ise 30'er katılımcının anketi değerlendirilmiştir. Bir başka şekilde ifade edersek 6. sınıfları temsil eden katılımcılar örneklemin %30'unu, 7. sınıfları temsil eden katılımcılar örneklemin %40'ını ve 8. sınıfları temsil eden katılımcılar da örneklemin %30'unu oluşturmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Örnekleme alınan 9 (dokuz) öykü 6, 7 ve 8. sınıf MEB Türkçe ders kitaplarından alınmış ve metin dil bilimsel yöntemlerle incelenmiştir. Bu kitaplar Meral Ünal, M. Yavuz Öner, Nevin Bayrak tarafından yazılan 6. sınıf; Süheyla Doğruel, Selçuk Kurter, Muzaffer Gündoğdu tarafından yazılan 7. sınıf ile Ahmet Saraçoğlu, Cengiz Çimen ve Yunus Güzel tarafından yazılan 8. sınıf Türkçe ders kitaplarından oluşmaktadır. Anketler ise Malatya il merkezindeki altı okuldaki 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Bu amaçla gerekli izin alındıktan sonra, araştırmacının kendisi anketin uygulanacağı okullara gitmiş ve anketleri öğrencilere dağıtmıştır. Öğrencilerin anketleri doldurması için belirli bir süre verilmiş ve dağıtılan anketler geri toplanmıştır. Anketler sonucunda elde edilen veriler bilgisayara yüklenmiş, değerlendirmede yüzde ve frekans teknikleri kullanılmıştır. Yapılan yorumlarda katılımcıların öğrenim gördükleri okulların sosyoekonomik yapıları dikkate alınmıştır.

Bulgular

Anketler, 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki dokuz öyküden örnek metin olarak seçilen üç öykünün Türkçe öğretim programındaki anlama öğrenme alanının ön gördüğü kazanımlara uygunluğunu ölçmeye yöneliktir. Anketlerde öğrencilere yöneltilmiş sorular belirlenirken Türkçe öğretim programındaki kazanımlarla ilişkili olarak, metin dil bilimsel yöntemlerin ışığında elde edilen verilere öğrencilerin ulaşma düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

6. Sınıfa Ait Bulgular

6. sınıf Türkçe ders kitabındaki Talip Apaydın'a ait olan "Küfeci" adlı öykü, bu sınıf düzeyinde örnek metin olarak seçilmiştir. Çizelge 1'de ilköğretim 6. sınıf düzeyinde uygulanan ankette 1 ile 13. sorulara yönelik öğrenci görüşleri görülmektedir.

Çizelge 1: İlköğretim altıncı sınıf düzeyinde 1 ile 13. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Madde	Okul Düzeyi	Hiç		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
1) Metni okuduktan sonra zihninizde öyküdeki olay kurgusu görsel olarak canlandı mı?	Üst	-	-	8	16.0	20	40.0	22	44.0	50	100.0
	Orta	-	-	10	20.0	19	38.0	21	42.0	50	100.0
	Alt	2	4.0	11	22.0	15	30.0	22	44.0	50	100.0
2)Metnin başlığından hareketle içeriği hakkında tahminde bulunabildiniz mi?	Üst	5	10.0	25	50.0	16	32.0	4	8.0	50	100.0
	Orta	3	6.0	24	48.0	15	30.0	8	16.0	50	100.0
	Alt	6	12.0	29	58.0	9	18.0	6	12.0	50	100.0
3)Metnin içerisinde anlamını bilmediğiniz sözcükler fazla mı?	Üst	14	28.0	35	70.0	1	2.0	-	-	50	100.0
	Orta	18	36.0	29	58.0	3	6.0	-	-	50	100.0
	Alt	12	24.0	33	66.0	3	6.0	2	4.0	50	100.0
4)Anlamını bilmediğiniz sözcükleri metnin bağlamından çıkarabildiniz mi?	Üst	5	10.0	18	36.0	16	32.0	11	22.0	50	100.0
	Orta	7	14.0	12	24.0	13	26.0	18	36.0	50	100.0
	Alt	10	20.0	16	32.0	20	40.0	4	8.0	50	100.0
5) Olay, yer, zaman, şahıs ve diğer varlıklar ile ilgili verilen bilgiler metni anlamanız açısından yeterli mi?	Üst	-	-	8	16.0	26	52.0	16	32.0	50	100.0
	Orta	3	6.0	5	10.0	23	46.0	19	38.0	50	100.0
	Alt	3	6.0	6	12.0	16	32.0	25	50.0	50	100.0
6)Metni okuduktan sonra düşüncelerinizde değişiklik oldu mu?	Üst	8	16.0	15	30.0	13	26.0	14	28.0	50	100.0
	Orta	7	14.0	23	46.0	8	16.0	12	24.0	50	100.0
	Alt	11	22.0	7	14.0	23	46.0	9	18.0	50	100.0

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

7) Okuma sırasında metnin sonuna yönelik tahminde bulundunuz mu?	Üst	5	10.0	13	26.0	17	34.0	15	30.0	50	100.0
	Orta	7	14.0	22	44.0	14	28.0	7	14.0	50	100.0
	Alt	7	14.0	19	38.0	12	24.0	12	24.0	50	100.0
8) Okuma bittikten sonra zihninizde metni kurguladınız mı?	Üst	1	2.0	8	16.0	20	40.0	21	42.0	50	100.0
	Orta	3	6.0	13	26.0	19	38.0	15	30.0	50	100.0
	Alt	1	2.0	17	34.0	14	28.0	18	36.0	50	100.0
9) Okuduğunuz metinde milli ve evrensel kültüre ait değerler var mı?	Üst	6	12.0	22	44.0	13	26.0	9	18.0	50	100.0
	Orta	10	20.0	26	52.0	11	22.0	3	6.0	50	100.0
	Alt	16	32.0	21	42.0	9	18.0	4	8.0	50	100.0
10) Metindeki olaya benzer durumlarla günlük hayatınızda da karşılaşılıyor musunuz?	Üst	8	16.0	24	48.0	11	22.0	7	14.0	50	100.0
	Orta	14	28.0	23	46.0	6	12.0	7	14.0	50	100.0
	Alt	11	22.0	20	40.0	12	24.0	7	14.0	50	100.0
11) Okuduğunuz metin öykü türüne yönelik ilginizi artırdı mı?	Üst	3	6.0	13	26.0	13	26.0	21	42.0	50	100.0
	Orta	-	-	16	32.0	23	46.0	11	22.0	50	100.0
	Alt	9	18.0	9	18.0	16	32.0	16	32.0	50	100.0
12) Okuduğunuz parçada uzamın (mekan) kesin olarak verilmemesi sizde parçaya yönelik merakı artırdı mı?	Üst	6	12.0	12	24.0	13	26.0	19	38.0	50	100.0
	Orta	8	16.0	16	32.0	15	30.0	11	22.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	16	32.0	16	32.0	13	26.0	50	100.0
13) Sizce küçük çocuğun yük taşımasında fakir olmasının etkisi var mıdır?	Üst	2	4.0	8	16.0	18	36.0	22	44.0	50	100.0
	Orta	5	10.0	9	18.0	11	22.0	25	50.0	50	100.0
	Alt	3	6.0	6	12.0	15	30.0	26	52.0	50	100.0

Öğrencilerin birinci maddeye yönelik olarak verdikleri cevaplar; ilgili kazanıma uygun olarak, kurmaca olayları zihinlerinde

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

canlandırdıklarını bizlere göstermektedir. Aynı zamanda katılımcıların yanıtlarının, farklı sosyoekonomik yapıya sahip altı ilköğretim okulunda da birbirine paralel olması sosyoekonomik farklılıkların, bu kazanımla ilgili olarak çok fazla etkili olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak metnin yüzeysel yapısındaki figüratif unsurların, betimlemeler ve yorumlamaların; anlatısal yapısındaki eylemler ile eyleyenler arasındaki ilişkilerin, yani öykünün eyleyensel örnekçesinin öğrencilerin anlama düzeylerine uygun olduğu söylenebilir.

Bir metnin başlığı, içeriği hakkında okurun tahminlerde bulunmasını sağlayacak bir tür erken anlatımdır. İlgili kazanımı ölçmeye yönelik olarak yöneltilen soruya öğrenciler ağırlıklı olarak “Biraz” seçeneğini işaretlemişlerdir. Sosyoekonomik bakımdan üst düzey okullarda %50.0, orta düzey okullarda %48.0 ve alt düzey okullarda da %58.0 oranlarında aynı seçenek işaretlenmiştir. Bu paralellik sosyoekonomik yapının metnin bu yönü üzerinde çok fazla etkili olmadığını ortaya koymakta, yine “Küfeci” başlığının öğrencilere yönelik olarak erken anlatımda az da olsa başarı sağladığını göstermektedir.

Öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeleri bir noktada da yeni sözcükler kazanıp söz varlıklarını zenginleştirmelerine bağlıdır. Yapılması gereken ise bilinmeyen sözcüklerin ana dili öğretiminde kullanılan metinlere; özellikle de öykü gibi kısa anlatılara yeter sayıda ve bilinçli şekilde yerleştirilmesidir. Üst düzey okullarda %70.0, orta düzey okullarda %58.0 ve alt düzey okullarda da %66.0 oranlarında “Biraz” seçeneğinin işaretlenmesinden, dilsel birimlerin öğrencilerin seviyelerine uygun olarak metne yerleştirildiğini, aynı zamanda bu dilsel birimler arasında bağlaşıklık ilişkisinin uygun şekilde kurulduğunu çıkarsamaktayız. Unutulmamalıdır ki bir metindeki bilinmeyen sözcüklerin sayısı, yöneldiği okurun seviyesine uygun olup olmadığını belirler. Bu çalışma göstermiştir ki bu anlatı öğrencilerin sözcük dağarcığına yeni dilsel birimler kazandırmaya uygundur.

Sözcükler, asıl anlamlarını içerisinde yer aldıkları sözcüklerde açığa çıkarırlar. Bu yüzden metin içerisindeki bilinmeyen dilsel birimlere yönelik çıkarsamalar yapmak, anlamlarını bulmaya çalışmak ve kesinlemek okuma sırasında az çok herkesin gerçekleştirdiği bir eylemdir. “Bağlamı oluşturan kavramlar aynı zamanda sözlüksel, mantıksal ve ansiklopedik bilgiler veren ve sözlüklerde, ansiklopedilerde yer alan kavramlardır. Genel bilgiler içeren bu kavramlar aslında aynı kültürün ürünü olan tüm okurlar ve de yazarın bizzat kendisi tarafından paylaşılmaktadır. İşte bu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

kavramlar okurun sözceleri yorumlarken geçtiği çıkarımlar aşamasında devreye girer, okurun fiziksel çevreden duyu organlarıyla algıladığı bilgilerle birleşir” (Erden, 2002: 300). Okur bu çıkarsamaları sahip olduğu dil dışı ansiklopedik göndergelerle yapar. Anketin uygulandığı okulların farklı sosyoekonomik ve kültürel yapıya sahip olmaları okur pozisyonundaki öğrencilerin de birbirinden farklı dil dışı ansiklopedik göndergelere sahip olmalarına yol açmıştır. Bu durum da bilinmeyen sözcüklerin okuma sırasında metnin bağlamından çıkarılmasına yönelik olan soruya verilen cevapların birbirinden farklı olmasına yol açmıştır. Sonuçlar dikkatli incelenirse sosyoekonomik bakımdan zayıf okullarda bilinmeyen sözcüklerin metnin bağlamından hareketle anlamlandırılmasının daha kolay olduğu görülecektir. Bu sonuçta alt düzey okullardaki öğrencilerin bu metindeki kurmaca olayı kendilerine daha yakın bulmaları da etkili olmuştur.

Anlatısal türdeki bir metnin anlaşılabilirliği, sahip olduğu dil bilgisi unsurlarının bağlaşıklık, figüratif ve betimleyici unsurların da bağlaşıklık özelliği bakımından yeterli ve birbirine uygun olması ile yakından ilgilidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin genelde “Çok” ve “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemeleri anlatının bu özellikler bakımından yeterli olduğunu bizlere göstermektedir. Sosyoekonomik bakımdan üst düzey okullarda %52.0 oranında, orta düzey okullarda %46.0 oranında ve alt düzey okullarda da %32.0 oranında “Çok” seçenekleri işaretlenmiştir. Burada dikkat çekici olan ise sosyoekonomik yapı zayıfladıkça bu doğrultudaki anlama düzeyinin paralel olarak artmasıdır. Araştırmanın yapıldığı altı ilköğretim okulunda da bu metin anlaşılabilirlik açısından yeterli bulunmuştur.

Anlatısal türdeki metinler, özellikle de öyküler öğrencilerin farklı olaylar, durumlar ve kişilerle yazınsal gerçeklik içerisinde karşılaşmasını ve belirli bir hayat tecrübesi edinmelerini sağlar. Çocuk gelecek hayatında nesnel gerçeklik içerisinde benzer durumlarla karşılaştığında hazırlıklı olmasını, doğru kararlar almasını sağlar. İlgili soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde birbirine paralel olmayan sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bunda okulların bulunduğu çevrenin, farklı öğrenci potansiyelinin etkisi göz ardı edilemez. Çünkü farklı çevrelerden gelen öğrencilerin hayata bakışı, hayatı algılayışı da birbirinden farklı olacaktır. Özellikle zayıf ekonomik yapıya sahip olan çevrelerdeki okulların öğrencileri bu öyküdeki kurmaca olaya karşı daha duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Bu durumda anlatı kişinin zayıf ekonomik durumu ile kendi sosyoekonomik durumları arasındaki paralelliğin etkisi yadsınamaz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Öykülerde en önemli bölümün sonuç bölümü olması, öykü içerisindeki dilsel ve anlamsal unsurların hepsinin sonuç bölümüne yönelik olduğu gerçeğini ortaya çıkarır. Bu yüzden bir öykünün başarısı belirli bir noktada sonuç bölümünün okur üzerindeki etkisi ile doğru orantılıdır. Ancak araştırma göstermiştir ki katılımcılar arasında bu yönde çok büyük farklar tespit edilmemiş ve doğal olarak da sosyoekonomik farklılıklar çok fazla etkili olmamıştır. Araştırmaya katılan 150 öğrenciden %87.0'sinin okuma sırasında ortaya çıkan metinsel unsurlardan hareketle sonuç bölümü ile ilgili tahminlerde bulunması da metinsel bir başarı olarak ortaya çıkmaktadır.

Sözcelem öznesi tarafından yapılan betimlemeler, yorumlar; metin içerisindeki eylemler ve eylemsel ilişkiler okurun zihninde kurmaca olayı canlandırmayı amaçladığı için yazınsal metinler, çocukların birtakım zihinsel işlevlerini geliştirir. Araştırmada yüksek sosyal, kültürel ve ekonomik olanaklara sahip olan öğrencilerin yer aldığı üst düzey okullarda benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu tür okullarda %40.0 oranında “Çok”, %42.0 oranında “Çok fazla” seçenekleri işaretlenmesi her iki okulda da kurmaca olayın öğrencilerin zihinlerinde canlanmasının üst düzeyde olduğunu gösterir. Buna karşılık diğer dört okulun cevapları benzerdir. Buradan hareketle ilgili kazanıma ulaşılmasında sosyoekonomik yapının etkili olduğu söylenebilir. Sonuç olarak bu öykü öğrencilerin zihninde kurgulandığı için bu yönü ile ilgili kazanıma uygun olduğu ortaya çıkmıştır.

Metnin alınılması sırasında okurun içerikte kendisi ile ilgili birtakım değerleri keşfetmesi, metni kendisine yakın bulması onu anlamlandırması açısından son derece önemlidir. Araştırmada 9. soru bu durum ile ilgili olarak katılımcılara yöneltilmiş, ancak katılımcıların büyük bir bölümünün kendilerine ait değerleri metin içerisinde bulamadığı tespit edilmiştir. Ağırlıklı olarak “Biraz” seçeneğinin seçilmesi, “Küfeci” adlı öyküde milli ve evrensel değere ait bazı unsurların yer aldığını, ancak ilköğretim öğrencileri açısından yeterli olmadığını göstermiştir. Bu durum ana dili öğretiminin yeni nesillere ulus bilincini aşılama ve bu bilinç ile birlikte ulus birliğini sağlama hedeflerine ulaşmak için, bu öykünün öğrencilerin anlama düzeylerine çok fazla uygun olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Yazınsal gerçeklik ile nesnel gerçeklik birbirine en fazla öykü ve roman gibi anlatısal türdeki metinlerde yaklaşır. Okurun kurmaca olayı nesnel gerçeklikle ilişkilendirmesi, bu metinlerin kendisi için gerçek hayatta çok büyük bir tecrübe kaynağı olmasını sağlayacaktır. Araştırma göstermiştir ki katılımcıların öyküdeki kurmaca olayı nesnel gerçeklikle ilişkilendirmeleri açısından

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

sosyoekonomik yapı farklılıkları çok fazla etkili olmamıştır. Çünkü üst düzey okullardaki katılımcılar ile alt düzey okullardaki katılımcılar arasında verilen yanıtlar açısından benzerlik bulunmaktadır. Yapılan anket sonucunda 33 katılımcının “Hiç”, 67 katılımcının “Biraz”, 29 katılımcının “Çok” ve 21 katılımcının da “Çok fazla” seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Katılımcılardan %45.0’inin “Biraz” seçeneğini seçmesi, %22.0’sinin de “Hiç” seçeneğini seçmesi, küfe ile yük taşıyarak geçimlerini sağlayan insanların kendi çevrelerinde her geçen gün azaldığını göstermiştir. Bu durum ilköğretim öğrencilerinin bu öyküdeki kurmaca olay ile kendi hayatları arasında bir bağ kurmalarını zorlaştırmıştır.

Çocukların mevcut okuma birikimleri ve alışkanlıklarını geliştirdikleri, kendilere göre bir okuma birikimi oluşturdukları ilköğretim düzeyinde; ana dili etkinliklerinde kullanılacak metinler öğrenci düzeyine uygun olmalıdır. Sosyoekonomik bakımdan üst düzeydeki katılımcıların, ilgili soruda %42.0 oranında “Çok fazla” seçeneğini işaretlemeleri, metnin bu tür katılımcıların anlam dünyaları üzerinde daha fazla etkili olduğunu göstermiştir. Bunun yanında orta ve alt düzeydeki okullarda da bu metin, birbirine yakın ve yüksek oranlarda ilköğretim öğrencilerinin ilgisini öykü türüne yöneltmiştir.

Anlatsal metinlerde birbirini etkileyecek şekilde bir arada bulunan uzam, zaman ve kişi okurun metni daha kolay alımlamasını sağlar. Bu öyküde ise uzam olarak dil dışı gerçek dünyaya ait bir mekânın dilsel gösterge olarak kullanılmaması, özellikle üst düzey okullarda daha fazla öğrencinin metne olan merakının artmasını sağlamıştır. Araştırmada 12.soruya katılımcıların %26.0 oranında “Çok”, %38.0 oranında da “Çok fazla” seçeneğini işaretlemeleri bu durumu kesinlemektedir. Aynı özellik orta ve alt düzey okullarda da katılımcıların ilgisini metne çekmiştir. Orta düzey okullarda %30.0 oranında “Çok”, %22.0 oranında “Çok fazla”; alt düzey okullarda %32.0 oranında “Çok” ve %26.0 oranında “Çok fazla” seçeneği işaretlenmiştir. Sonuç olarak uzamın dilsel gösterge olarak verilmemesinin üst düzey okullarda daha fazla etkili olduğunu, öğrencilerin meraklarını metne yöneltmelerini sağladığını kesinlemektedir.

Sosyoekonomik yapı bakımından zayıf olan alt düzey okullardaki katılımcıların 13. Soruya %30.0 oranında “Çok” ve %52.0 oranında “Çok fazla” seçeneğini işaretleyerek sebep-sonuç ilişkisinin farkına varmaları, bu okullardaki katılımcıların kurgulanmış olaydaki sebep-sonuç ilişkisinin farkına kolaylıkla varabildiklerini gösterir. Burada unutulmaması gereken yazınsal birikimin bireyin gelecekteki yaşantısına daha hazırlıklı olmasını ve karşılaşılması muhtemel benzer

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

problemler karşısında daha kolay çözüm yolları bulmasını sağlayacaktır.

Çizelge 2: İlköğretim altıncı sınıf düzeyinde 14 ile 17. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Evet		Hayır		Fikrim yok		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
14) Metinde anlatılan olay sizce gerçekten yaşanmış mı?	Üst	21	42.0	7	14.0	22	44.0	50	100.0
	Orta	22	44.0	3	6.0	25	50.0	50	100.0
	Alt	24	48.0	3	6.0	23	46.0	50	100.0
15) Okuma sırasında kendinizi kahramanın yerine koydunuz mu?	Üst	27	54.0	19	38.0	4	8.0	50	100.0
	Orta	30	60.0	14	28.0	6	12.0	50	100.0
	Alt	27	54.0	16	32.0	7	14.0	50	100.0
16) Metni okuduktan sonra çocuğa farklı yollardan yardım etmeyi düşündünüz mü?	Üst	35	70.0	9	18.0	6	12.0	50	100.0
	Orta	38	76.0	7	14.0	5	10.0	50	100.0
	Alt	34	68.0	8	16.0	8	16.0	50	100.0
17) Sizce metin kendi içerisinde tutarlı bir yapıya sahip mi?	Üst	36	72.0	5	10.0	9	18.0	50	100.0
	Orta	25	50.0	4	8.0	21	42.0	50	100.0
	Alt	29	58.0	6	12.0	15	30.0	50	100.0

Yeni Türkçe öğretim programındaki kurgulanmış olayın farkına varma ile ilgili kazanımdan hareketle yöneltilen soruya katılımcıların verdikleri cevapların birbirine paralellik göstermesi ise son derece ilginçtir. Okul düzeyleri tek tek incelendiğinde sosyoekonomik yapının çok fazla etkili olmadığı görülmüştür. Araştırma katılımcıların üst düzey okullarda %42.0, orta düzey okullarda %44.0 ve alt düzey okullarda da %48.0 oranlarında kurgulanmış olayı, gerçekten yaşanmış nesnel dünyaya ait olaylarla karıştırdıklarını ortaya koymuştur. Aynı zamanda katılımcıların yarısına yakınının da bu kazanımla ilgili olarak sorulan soru karşısında kararsız olduklarını, herhangi bir fikirlerinin olmadığını bizlere göstermiştir. Bu durum üst düzey okullarda biraz daha yüksek olmasına rağmen, araştırmaya katılan bütün okullarda birbirine paralellik göstermiştir. Bu sonuç bu metnin, kurgulanmış olanı nesnel

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

gerçeklikten ayırt edebilme kazanımına pek de uygun olmadığına çıkarılmasına yol açmıştır.

Metnin alımlanmasını kolaylaştıran bir diğer eylem de okurun kendisini şahıs ve varlık kadrosu yerine koyarak anlatı kişilerinin duygu, düşünce ve hayallerini anlamaya çalışmasıdır. Üst düzey okullardaki katılımcılar ile alt düzey okullardaki katılımcılar aynı oranda (%54.0), orta düzeydeki okullardaki katılımcılar da %60.0 oranında kendilerini anlatı kişilerinin yerine koyabilmişlerdir. Bu durum sosyoekonomik yapının metnin bu özelliği üzerinde çok fazla etkili olmadığını, araştırmaya katılan okullarda bu yönden benzerlikler olduğunu kesinlemektedir.

Okur, metnin ortaya koydukları ile kendi sahip olduğu dil dışı ansiklopedik göndermeleri birleştirerek alımlamayı gerçekleştirir. Bu yüzden kurmaca olaya farklı çözüm yolları bulmak, yapılacak olan örnek okumada farklı düzeylerde gerçekleşir. Yapılan araştırma okullar arasındaki sosyoekonomik yapı farklılıklarının bu özellik üzerinde etkili olmadığını göstermiştir. Katılımcıların üst düzey okullarda %70.0, orta düzey okullarda %76.0 ve alt düzey okullarda %68.0 oranlarında “Evet” seçeneğini işaretlemeleri bu durumu kesinler.

Bir metnin içerik olarak tutarlılığı; kendi içinde bağlaç ve bağdaşık olan söz-eylemlerden oluşması, kendinden önce üretilmiş metinlerle bağı, örtüştüğü alanlar, paylaştığı bilgi ve bu bilginin kullanımı konu alan bir ölçüt olmasıyla doğru orantılıdır (Kılıç, 2002: 116). Okur hem gerçekleştirdiği örnek okumada, hem de eleştirel okumada metnin tutarlılığını belirli bir oranda sorgular ve bu yönde olumlu ya da olumsuz bir yargıya varır. Sosyoekonomik yapı bakımından üst düzey okullardaki katılımcılar %72.0, orta düzey okullardaki katılımcılar %50.0 ve alt düzey okullardaki katılımcılar %58.0 oranlarında metni tutarlı bulmuşlardır. Verilen bütün bu yanıtlardan hareketle ilgili metnin ilköğretim öğrencileri için genel olarak tutarlı bir yapıya sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 3: İlköğretim altıncı sınıf düzeyinde 18. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Olayın içerisinde olmayan hayali biri	Olayı yaşayan başkahraman	Olaya tanık olan ikinci dereceden bir kahraman	Toplam

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

		F	%	F	%	F	%	F	%
18) Metindeki olayı anlatan aşağıdakilerden hangisidir?	Üst	10	20.0	32	64.0	8	16.0	50	100.0
	Orta	11	22.0	29	58.0	10	20.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	33	66.0	12	24.0	50	100.0

Okurun yazar ile anlatıcıyı ayırt edebilmesi, kurgulanmış olayın her zaman yazarın ağzından anlatılmadığını, bazen de metnin içerisine yerleştirilen farklı biri tarafından anlatılabileceğinin farkına varması ile yakından ilişkilidir. Araştırmaya katılan bütün okullarda düşük oranlarda katılımcılar anlatıcıyı doğru şekilde tespit edebilmişlerdir. Verdikleri cevaplar ile araştırmaya katılan okulların genelinde öğrenciler dışöyküsel anlatıcıyı, benöyküsel anlatıcı ile karıştırmışlardır. Sosyoekonomik farklılıklar da bu durum üzerinde etkili olmamıştır.

Çizelge 4: İlköğretim altıncı sınıf düzeyinde 19. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Kadına yardım etmek		Geçim sıkıntısından dolayı		Kadının akrabası olduğu için		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
19) Küçük çocuğun küfe ile yük taşımamasının sebebi nedir?	Üst	11	22.0	36	72.0	3	6.0	50	100.0
	Orta	8	16.0	42	84.0	-	-	50	100.0
	Alt	17	34.0	33	66.0	-	-	50	100.0

Metnin anlatsal düzeyinde gerçekleşen dönüşümlerin anlaşılabilirliği öğrencilerin sebep-sonuç ve amaç-sonuç ilişkilerinin farkına varmaları ile yakın ilişkilidir. Özellikle sosyoekonomik bakımdan orta düzeyde olan katılımcıların %84.0 oranında kurgulanmış olaydaki sebep-sonuç ilişkisinin farkına varmaları, yine diğer okullardaki katılımcıların da yanıtları ile bu orana yaklaşmaları bu öykünün anlatsal düzeyindeki dönüşümlerin anlaşılabilirliğinin son derece yüksek olduğunu bizlere göstermiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Çizelge 5: İlköğretim altıncı sınıf düzeyinde 20. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Güzellik-çirkinlik		İyi-kötü		Çocukluk-yetişkinlik		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		20) Sizce bu öykü aşağıdaki karşıtlıklardan hangisinin üzerine kuruludur?	Üst	4	8.0	24	48.0	22	44.0
	Orta	1	2.0	17	34.0	32	64.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	14	28.0	31	62.0	50	100.0

F. de Saussure'ün “anlam karşıtlıklardan doğar” savından hareket edersek bir okuma sonucunda elde edilmesi hedeflenen en son noktanın metnin derin yapısında soyut ve gizil olarak yer alan anlam birimler arasındaki karşıtlıklara ulaşmak olduğu söylenebilir. Sosyoekonomik yapı bakımından üst düzey okullardaki katılımcıların diğer okullara göre daha az oranda (%44.0) bu karşıtlık ilişkisini elde etmeleri dikkat çekicidir. Buna karşılık orta düzey okullarda %64.0 ve alt düzey okullarda %62.0 oranlarında bu karşıtlık ilişkisine ulaşılmıştır. Bunda kurmaca olay ile sosyoekonomik bakımdan zayıf olan okullardaki katılımcıların yaşantı benzerliği etkili olmuştur.

7. Sınıfa Ait Bulgular

Orhan Hançerlioğlu'na ait olan “Mustafa Kemal'in Askerleri” adlı metin, 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki üç öyküden biridir. Araştırmada toplam iki yüz (200) katılımcıya yöneltilen anketle anlama öğrenme alanı ile ilgili kazanımlara ulaşma düzeyini ölçmek amaçlanmıştır. Bunun yanında yapılan metin dil bilimsel inceleme sonucunda elde edilen verilere katılımcıların ulaşma düzeyleri hakkında bilgi edinebilmek için sorular da katılımcılara yöneltilmiştir. Anket uygulanırken okulların sosyoekonomik yapıları da dikkate alınmıştır.

Çizelge 6: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 1 ile 12. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Hiç		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

1) Metni okuduktan sonra zihninizde öyküdeki olay kurgusu görsel olarak canlandı mı?	Üst	1	1.42	20	28.58	24	34.29	25	35.71	70	100.0
	Orta	1	1.42	12	17.15	46	65.72	11	15.71	70	100.0
	Alt	1	1.66	6	10.0	28	46.67	25	41.67	60	100.0
2) Metnin başlığından hareketle içeriği hakkında tahminde bulunabildiniz mi?	Üst	1	1.42	37	52.86	20	28.58	12	17.14	70	100.0
	Orta	4	5.71	41	58.57	12	17.14	13	18.58	70	100.0
	Alt	3	5.0	28	46.67	19	31.67	10	16.66	60	100.0
3) Metnin içerisinde anlamını bilmediğiniz sözcükler fazla mı?	Üst	33	47.14	33	47.14	2	2.86	2	2.86	70	100.0
	Orta	27	38.57	37	52.85	2	2.86	4	5.72	70	100.0
	Alt	21	35.0	35	58.34	2	3.33	2	3.33	60	100.0
4) Anlamını bilmediğiniz sözcükleri metnin bağlamından çıkarabildiniz mi?	Üst	11	15.71	18	25.71	20	28.58	21	30.0	70	100.0
	Orta	10	14.28	18	25.71	27	38.59	15	21.42	70	100.0
	Alt	6	10.0	20	33.33	21	35.0	13	21.67	60	100.0
5) Olay, yer, zaman, şahıs ve diğer varlıklar ile ilgili verilen bilgiler metni anlamanız açısından yeterli mi?	Üst	-	-	7	10.0	26	37.15	37	52.85	70	100.0
	Orta	2	2.85	12	17.14	36	51.43	20	28.58	70	100.0
	Alt	2	3.33	6	10.0	24	40.0	28	46.67	60	100.0
6) Metni okuduktan sonra düşüncelerinizde değişiklik oldu mu?	Üst	11	15.71	30	42.86	24	34.29	5	7.14	70	100.0
	Orta	10	14.28	32	45.72	17	24.29	11	15.71	70	100.0
	Alt	6	10.0	33	55.0	13	21.67	8	13.33	60	100.0
7) Okuma bittikten sonra zihninizde metnin öncesine ve sonrasına yönelik tahminlerde bulundunuz mu?	Üst	7	10.0	21	30.0	16	22.85	26	37.15	70	100.0
	Orta	5	7.14	25	35.72	22	31.43	18	25.71	70	100.0
	Alt	8	13.34	18	30.0	17	28.33	17	28.33	60	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

8) Okuduğunuz metinde milli ve evrensel kültüre ait değerler var mı?	Üst	1	1.42	25	35.72	27	38.58	17	24.28	70	100.0
	Orta	3	4.28	29	41.43	25	35.72	13	18.57	70	100.0
	Alt	2	3.33	32	53.34	15	25.0	11	18.33	60	100.0
9) Metindeki milli ve evrensel değerlerin günlük hayatınız ile ilişkisi var mı?	Üst	11	15.71	32	45.72	15	21.43	12	17.14	70	100.0
	Orta	9	12.85	26	37.15	18	25.72	17	24.28	70	100.0
	Alt	7	11.66	22	36.67	19	31.67	12	20.0	60	100.0
10) Okuduğunuz metin öykü türüne yönelik ilginizi artırdı mı?	Üst	8	11.42	27	38.58	21	30.0	14	20.0	70	100.0
	Orta	7	10.0	20	28.57	24	34.29	19	27.14	70	100.0
	Alt	5	8.33	19	31.67	23	38.33	13	21.67	60	100.0
11) Okuduğunuz parçada uzamın kesin olarak verilmesi sizin için parçanın inandırıcılığını artırdı mı?	Üst	3	4.28	15	21.42	26	37.15	26	37.15	70	100.0
	Orta	7	10.0	19	27.15	15	21.42	29	41.43	70	100.0
	Alt	2	3.33	13	21.67	23	38.33	22	36.67	60	100.0
12) Sizce küçük çocuğun Türk askerlerini hayal etmesinde yabancı askerlerin bir etkisi var mıdır?	Üst	12	17.14	20	28.58	19	27.14	19	27.14	70	100.0
	Orta	14	20.0	26	37.14	20	28.58	10	14.28	70	100.0
	Alt	8	13.33	22	36.67	11	18.33	19	31.67	60	100.0

Araştırma, metindeki kurmaca olayın okurun zihninde görsel olarak canlanması ile ilgili kazanıma katılımcıların genel olarak ulaştıklarını göstermiştir. Bununla birlikte sosyoekonomik yapı zayıfladıkça, katılımcıların kurmaca olayı zihinlerinde daha fazla canlandırdıklarını söyleyebiliriz. Çünkü üst düzey okullarda katılımcılar %34.29 oranında “Çok”, %35.71 oranında “Çok fazla”; orta düzeydeki okullarda %65.72 oranında “Çok”, %15.71 oranında “Çok fazla” ve alt düzey okullarda ise %46.67 oranında “Çok”, %41.67 oranında “Çok fazla” seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum bu kazanımın elde edilmesinde az da olsa sosyoekonomik yapının etkili olduğu ortaya koyar.

Bir çeşit erken anlatım olan başlıktan hareketle metnin içeriği hakkında tahminde bulunabilmeye ilgili olarak katılımcıların büyük bir bölümü “Biraz” seçeneğini işaretlemişlerdir. Sözcelem

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

öznesi her ne kadar başlığa içerikle ilgili ipuçları yerleştirse de okulların genelinde katılımcıların büyük bir bölümü bu ipuçlarına yeteri oranda ulaşamamışlardır. Bu durum üzerinde sosyoekonomik farklılıklar da etkili olmamıştır.

Sözcükler bir dilin yapı taşı olarak, metin içerisinde hem dizgesel bağlantıların gerçekleşmesine olanak verir, hem de dizimler arasındaki geçişlerin gerçekleştiği zihinsel süreçte kullanılan temel araçlardan biri olur. Üst düzey okullardaki katılımcılar %47.14, orta düzey okullardaki katılımcılar %38.57 ve alt düzey okullardaki katılımcılar da %35.0 bilinmeyen sözcük bulunmadığını belirtmişlerdir. Yine “Biraz” seçeneğini işaretleyen katılımcı sayısının da oldukça yüksek olması bu metnin bu yönü ile öğrencilerin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermektedir.

Dilin anlatım ve sanat işlevleri açısından bir sözcüğün temel anlamından ziyade bağlamsal anlamı daha önemlidir. Farklı sosyoekonomik yapıya sahip okullardaki katılımcıların birbirine benzer cevaplar vermesi, bu durumun bu tür bir okuma için çok fazla etkili olmadığını ortaya koyar. Üst düzey okullardaki katılımcıların %28.58 oranında “Çok”, %30.0 oranında “Çok fazla”; orta düzey okullardaki katılımcıların %38.58 oranında “Çok”, %21.42 oranında “Çok fazla” ve alt düzey okullardaki katılımcıların %35.0 oranında “Çok”, %21.67 oranında “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemeleri genel olarak bu metnin bu kazanıma ulaşmak için uygun olduğunu bizlere göstermiştir. Buradan hareketle öğrencilerin bilinmeyen sözcüklerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle çıkarabilmelerinde, kültürel birikimlerin de oldukça etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Hem metnin anlaşılabilirliği, hem de metnin yazınsal gerçekliğinin nesnel gerçeklikten hareketle anlamlandırılması için, figüratif ve betimleyici unsurların bağdaşıklık özelliği bakımından birbirileri ile uyum içerisinde olması gereklidir. Yapılan araştırmada katılımcıların ağırlıklı olarak “Çok” ve “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemeleri bu metnin bu özellik bakımından yeterli olduğunu gösterir. Bununla birlikte üst düzey okullardaki katılımcılar %52.85 oranında “Çok fazla” seçeneğini işaretlemiş, bu da sosyoekonomik yapının da metnin bu yönde anlaşılabilirliğinde etkili olduğunu kesinler.

Yazınsal birikimin nesnel gerçeklikteki problemlere karşı bir hayat tecrübesi oluşturmasına yönelik olan maddeyle ilgili olarak sosyoekonomik farklar çok fazla etkili olmamıştır. Çünkü üst düzey okullarda %42.86, orta düzey okullarda %45.72 ve alt düzey okullarda da %55.0 oranlarında “Biraz” seçeneği işaretlenmiştir. Bu sonuç yazınsal gerçeklik üzerinde gerçekleşen bu olay/olaylardan

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

katılımcıların çok fazla etkilenmediğini gösterirken, sosyoekonomik yapı zayıfladıkça metnin okur üzerindeki etkisinin de azaldığını da ortaya koyar.

Anlatısal metinlerin en önemli özelliklerinden biri de yazınsal gerçeklik içerisindeki belirli bir kesiti okura sunmasıdır. Okur, bu kesiti alır, zihninde nesnel dünya içerisine yerleştirir ve bu yerleştirme sırasında da kurmaca olayın öncesine ve sonrasına yönelik tahminlerde bulunur. Dikkat çekici olan ise üst, orta ve alt düzey okullarda katılımcıların birbirine paralel tahminlerde bulunmalarıdır. Bu durum sosyoekonomik yapı farklılıklarının bu noktada çok fazla etkili olmadığını göstermiştir.

Araştırmada katılımcıların cevaplarının “Biraz” seçeneğinde yoğunlaşması metindeki milli ve evrensel değerleri yeterli bulmadıklarını göstermektedir. Sosyoekonomik bakımdan üst düzey okullardaki katılımcılar diğer okullara göre daha yüksek bir oranda milli ve evrensel değerlerin farkına varabilmişse de belirgin bir fark da yoktur. Yine toplamda %43.0 oranında katılımcı “Biraz” seçeneğini işaretlemesi bu durumu kesinler. Bu sonuç da ana dili öğretiminin en önemli amaçlarından birine ulaşabilmek için ilgili metnin yeterli olmadığını gösterir. Ana dili öğretiminde milli ve evrensel değerlerin yeteri kadar işlenmediği metinlerin kullanılması ilköğretim çağında gerçekleştirilen dil öğretimi sekteye uğratabilecek ve bireyin ulus bilincini kazanmasına engel olacaktır.

İlköğretim öğrencilerinin, okuma birikimlerini oluştururken metin içerisindeki milli ve evrensel değerleri benimsemeleri, ulusal kültür çevresinde bireyler yetiştirilmesine olanak tanır. Üst düzey okullardaki katılımcıların %45.72, orta düzey okullardaki katılımcıların %37.15 ve alt düzey okullardaki katılımcıların da genel olarak milli ve evrensel değerler ile günlük hayatları arasında bağlantı kuramadıkları görülmüştür. Genel olarak da katılımcıların %40.0 oranında bu seçeneği işaretlemeleri bu durumu destekler. Bu nedenle ana dili öğretiminde kullanılacak metinlerin seçiminde içerik olarak milli ve evrensel kültüre ait değerlerin yer aldığı öykülere yer verilmesi faydalı olacaktır.

Öyküler; kısa oluşları, olay kurgusunun basit olması, simgesel anlatımdan hareketle anlamın metnin sonunda yoğunlaşması bakımından ilköğretim öğrencilerinin yazınsal eğitimleri ve okuma birikimlerinin oluşması bakımından son derece önemlidir. Sosyoekonomik bakımdan üst düzey okullardaki katılımcıların öykü türüne yönelik ilgilerinin diğerlerine göre daha az artması son derece

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

ilginçtir. Buna karşılık orta ve alt düzeydeki okullarda okuyan katılımcılarda ise metin daha fazla ilgi uyandırmıştır.

Araştırmada üst düzey okullarda %37.15 oranında “Çok”, %37.15 oranında “Çok fazla”; orta düzey okullarda %21.42 oranında “Çok”, %41.43 oranında “Çok fazla”; alt düzey okullarda ise %38.33 oranında “Çok”, %36.67 oranında “Çok fazla” seçeneklerinin işaretlenmesi sözcüm öznesinin anlatıdaki uzamı kesinleşmesinin yazınsal gerçeklik açısından yararlı olduğunu ortaya çıkarır. Sözcüm öznesi ve okur, kurmaca olayın geçtiği mekâna anlam yükleyerek uzama dönüştürür ve birlikte metnin belirli bir gerçekliğe yaklaşmasını sağlar.

Kurmaca olaylardaki sebep-sonuç ilişkisinin farkına varabilmesine yönelik olan soruya üst düzey okullardaki katılımcılar birbirine yakın oranlarda “Biraz”, “Çok” ve “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Buna karşılık orta ve alt düzey okullardaki katılımcılar daha çok “Biraz” seçeneğini işaretlemişlerdir. Sosyoekonomik farklar katılımcıların kurmacadaki sebep-sonuç ilişkilerini fark etmelerinde etkili olmuştur.

Çizelge 7: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 13 ile 15. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Evet		Hayır		Fikrim yok		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
13) Metinde anlatılan olay sizce gerçekten yaşanmış mı?	Üst	43	61.43	2	2.85	25	35.72	70	100.0
	Orta	35	50.0	6	8.57	29	41.43	70	100.0
	Alt	34	56.67	5	8.33	21	35.0	60	100.0
14) Okuma sırasında kendinizi kahramanın yerine koydunuz mu?	Üst	29	41.43	35	50.0	6	8.57	70	100.0
	Orta	46	65.72	19	27.14	5	7.14	70	100.0
	Alt	33	55.0	22	36.67	5	8.33	60	100.0
15) Metni okuduktan sonra kahramana farklı yollardan yardım etmeyi düşündünüz mü?	Üst	33	47.15	27	38.57	10	14.28	70	100.0
	Orta	29	41.43	28	40.0	13	18.57	70	100.0
	Alt	24	40.0	23	38.33	13	21.67	60	100.0

Gerçekleştirilen her okuma eylemi okura, yaşamdaki boyutlananları, yansımaları gösterir (Andaç, 1995: 62). Bu durum okurun yazınsal gerçekliği adım adım yaşamasına yol açar. Ana dili eğitimi ve yazınsal eğitim açısından önemli olan ise bireyin yazınsal gerçeklik ile nesnel gerçeklik ayırımına varabilmesidir. Ancak

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

araştırmada yazınsal gerçekliğin farkına varılması ile ilgili olarak katılımcıların birbirine yakın ve yüksek oranlarda “Evet” seçeneğini işaretlemeleri, yazınsal gerçeklik ile nesnel gerçekliği ayırt edemediklerini göstermektedir. Bu durum ise bizlere ana dili eğitiminde yazınsal gerçeklik sorununun bulunduğunu göstermektedir. Yapılması gereken ise yazınsal gerçeklik ile nesnel gerçeklik ayrımının öğrencilere kavratılmasına yönelik çalışmalara ilköğretimdeki Türkçe derslerinde yer verilmesidir.

Bir metnin anlaşılabilirliği ve okur tarafından alınılması açısından okurun kendisini anlatı kişilerinin yerine koyarak yazınsal gerçeklik içerisinde yer alması son derece önemlidir. “*Masal ve masalımsı eserler dışındaki eserlerin önde gelen kişileri, özellikle çocuk okurlar söz konusu olduğu durumlarda, gerçek veya hiç olmazsa gerçeğe yakın olmalıdır. Aksi halde çocuklar okudukları eserlerde başlarından türlü olaylar geçen kişilere inanmakta güçlük çekerler*” (Oğuzkan, 2001: 368). Sosyoekonomik yapı olarak üst düzey okullardaki katılımcılar %50.0 oranında “Hayır” seçeneğini işaretlemiş; buna karşılık orta düzey okullarda %65.72 ve alt düzey okullarda ise %55.0 oranlarında “Evet” seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu belirgin farktan üst düzey okullardaki katılımcıların kendilerine metnin kurmaca dünyasında daha zor yer edindiklerini göstermektedir.

İlköğretimde ana dili eğitimi içerisinde gerçekleştirilecek yazınsal eğitimle bireyin hayatı boyunca karşısına çıkması muhtemel sorunlara farklı çözüm yolları bulma becerisini kazandırmak ve geliştirmek de amaçlanmaktadır. Bu sayede öğrenci belirli bir hayat tecrübesi kazanacaktır. Araştırmada verilen cevaplar incelendiğinde ise üst, orta ve alt düzey okullardaki cevapların birbirine paralel olduğu ve ağırlıklı olarak da “Evet” seçeneğinin işaretlendiği görülmüştür. Buradan hareketle bu kazanım ile ilgili olarak sosyoekonomik farklılıkların çok fazla etkili olmadığını söyleyebiliriz.

Çizelge 8: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 16. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Madde	Okul Düzeyi	Düşman askerlerini		Anadolu topraklarını		Atatürk ve Türk askerlerini		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		16) “Anadol” sözcüğü metni okurken zihninizde aşağıdaki anlamlardan hangisini oluşturdu?	Üst	2	2.85	12	17.15	56	80.0
	Orta	1	1.42	24	34.29	45	64.29	70	100.0
	Alt	4	6.67	14	23.33	42	70.0	60	100.0

Yerdeşlik “*anlambilim düzeyinde: bir deyim, cümlelerin, cümle bölümünün, sözcüğün, semem’in tekrarı, bir terim ve o terimin tanımı, benzetme, mecaz*” olarak tanımlanmaktadır (Bayrav, 1999: 37). Bu öyküde ise “Anadol” sözcüğünün metin içerisinde birçok kez tekrar edilmesi bu sözcüğün yerdeşlik özelliği gösteren bir dilsel birim olduğunu ortaya koymaktadır. Sözcelem öznesi bu yolla Kurtuluş Savaşı önderi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman Türk askerlerini simgesel yolla okura sezdirmek, kavratmak istemiştir. Araştırma göstermiştir ki sosyoekonomik farklar yerdeşlik özelliği gösteren “Anadol” sözcüğünün anlam birimlerine okurun ulaşmasında çok fazla etkili değildir. Çok yüksek oranlarda bütün okullarda doğru seçenek işaretlenmiştir. Bu da sözcelem öznesinin yerdeşlik özelliği bakımından gayet doğru bir tercih yaptığını bizlere göstermektedir.

Çizelge 9: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 17. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Beyoğlu		Anadol		asker		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		17) Metindeki olay akışını etkileyip değiştiren sözcük aşağıdakilerden hangisidir?	Üst	10	14.28	55	78.58	5	7.14
	Orta	7	10.0	45	64.29	18	25.71	70	100.0
	Alt	5	8.33	45	75.0	10	16.67	60	100.0

Türkçe öğretim programında okuma öğrenme alanı ile ilgili olarak 7. sınıf öğrencilerinden gerçekleştirmeleri beklenen

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

kazanımlardan biri de kurmaca olay akışını etkileyen sözcük ve sözcük gruplarının farkına varmasını sağlamaktır. Araştırmada katılımcıların büyük bir kısmı, kurmaca olaydaki akışı değiştiren sözcüğün farkına varabilmişlerdir. Çünkü üst düzey okullarda %78.58, orta düzey okullarda %64.29 ve alt düzey okullarda ise %75.0 oranında doğru seçenek olan “Anadol” seçeneği işaretlenmiştir. Bu da bu kazanım için bu metnin ilköğretim öğrencilerinin anlama öğrenme alanı için uygun olduğunu ortaya koyar.

Çizelge 10: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 18. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Hayali gerçekleşmiştir		Hayalinin gerçekleşmesine çok yaklaşılmıştır		Hayali gerçekleşmemiştir		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		18) Metnin sonunda kahramanın hayalini kurduğu şey hangi seviyede kalmıştır?	Üst	33	47.15	35	50.0	2	2.85
	Orta	30	42.85	35	50.0	5	7.15	70	100.0
	Alt	18	30.0	35	58.33	7	11.67	60	100.0

Öykü türündeki kurmaca metinlerde en önemli noktalardan biri de kurmaca olayların yoğunlaştığı sonuç bölümüdür. Bu öyküde özne anlatının başındaki durum sözcesinde yoksun olduğu değer nesneye anlatının sonunda henüz kavuşmamıştır (Ö₁ ? N₁). Greimas'ın ortaya koyduğu “ayrılık/birliktelik” karşıtlığına Courtes tarafından önerilen “askıda kalma” veya “ortada kalma” üçüncü özelliği bu metin için söz konusudur (Kıran, 2004: 58). Üst ve orta düzeydeki okullarda katılımcılar %50.0 oranında doğru seçeneği işaretlerken, alt düzeydeki okullarda bu oranın %58.33 oranına çıkması gayet dikkat çekicidir. Dikkat çekici olan bir diğer nokta ise özellikle üst ve orta düzeydeki okullarda katılımcıların doğru seçeneğe yakın oranlarda öznenin değer nesneyi elde ettiğini belirten seçeneği işaretlemeleridir. Buradan hareketle bu öykünün sonuç bölümünün ilköğretim 7. sınıf öğrencileri için soyut düzlemde kaldığını söyleyebiliriz.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Çizelge 11: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 19. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Olayın içerisinde olmayan hayali biri		Olayı yaşayan başkahraman		Olaya tanık olan ikinci dereceden bir kahraman		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
	19) Metindeki olayı anlatan kişi aşağıdakilerden hangisidir?	Üst	5	7.14	40	57.15	25	35.71	70
	Orta	13	18.57	46	65.72	11	15.71	70	100.0
	Alt	11	18.33	37	61.67	12	20.0	60	100.0

Sözcelem öznesi, kurmaca olayı aktarma görevini birinci dereceden bir kahraman olan benöyküsel anlatıcıya yüklemiştir. Sosyoekonomik yapı bakımından üst düzey okullardaki katılımcıların %57.15, orta düzey okullardaki katılımcıların %65.72 ve alt düzey okullardaki katılımcıların da %61.67 oranlarında benöyküsel anlatıcıya ulaşmaları bu metnin ilköğretim 7.sınıf öğrencileri için bu yönden uygun olduğunu bizlere gösterir. Okul düzeyleri dikkate alındığında da belirgin bir fark görülmemektedir.

Çizelge 12: İlköğretim yedinci sınıf düzeyinde 20. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Güzelik – çirkinlik		Esaret – özgürlük		Çocukluk - yetişkinlik		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
	20) Sızce bu öykü aşağıdaki karşıtlıklardan hangisinin üzerine kuruludur?	Üst	4	5.71	53	75.12	13	18.57	70
	Orta	3	4.28	47	67.15	20	28.57	70	100.0
	Alt	7	11.66	40	66.67	13	21.67	60	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Anlatısal tipteki metinler, derin yapılarında bulunan simgesel karşıtlıklar ile bu karşıtlıklar arasındaki devingen ve soyut yapı üzerinde kuruludur. Okuma esnasında ulaşılması istenen en son noktalardan biri de metnin derin yapısındaki simgesel karşıtlıkların farkına varılabilmesidir. Araştırma göstermiştir ki üst, orta ve alt düzeydeki okullarda katılımcılar gayet yüksek oranlarda doğru zıtlık olan “esaret-özgürlük” ilişkisinin farkına varabilmişlerdir. Üst düzey okullardaki katılımcıların %75.72, orta düzey okullardaki katılımcıların %67.15 ve alt düzeydeki katılımcıların da %66.67’si doğru seçeneği işaretlemeleri sosyoekonomik yapının az da olsa metnin bu yönü üzerinde etkili olduğunu kesinler.

8. Sınıfa Ait Bulgular

Araştırmada ilköğretim 8. sınıf düzeyinde Reşat Nuri Güntekin’e ait olan “Kuş Yemi” adlı öykü örnek metin olarak seçilmiştir. Bu metinden hareketle metin dil bilimsel inceleme sonucunda elde edilen verilere, anlama öğrenme alanındaki ilgili kazanımlara ulaşma düzeyine yönelik hazırlanan anket, yüz elli (150) katılımcıya uygulanmıştır. Yine sosyoekonomik farklar gözetilerek okullar üst, orta ve alt düzey olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Çizelge 13: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 1 ile 11. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Hiç		Biraz		Çok		Çok fazla		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
1) Metni okuduktan sonra zihninizde öyküdeki olay kurgusu görsel olarak canlandı mı?	Üst	-	-	19	38.0	19	38.0	12	24.0	50	100.0
	Orta	-	-	7	14.0	34	68.0	9	18.0	50	100.0
	Alt	2	4.0	13	26.0	12	24.0	23	46.0	50	100.0
2) Metnin başlığından hareketle içeriği hakkında tahminde	Üst	5	10.0	30	60.0	11	22.0	4	8.0	50	100.0
	Orta	4	8.0	28	56.0	12	24.0	6	12.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	28	56.0	15	30.0	2	4.0	50	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

bulunabildiniz mi?											
3) Metnin içerisinde anlamını bilmediğiniz sözcükler fazla mı?	Üst	25	50.0	24	48.0	-	-	1	2.0	50	100.0
	Orta	17	34.0	28	56.0	5	10.0	-	-	50	100.0
	Alt	17	34.0	32	64.0	-	-	1	2.0	50	100.0
4) Anlamını bilmediğiniz sözcükleri metnin bağlamından çıkarabildiniz mi?	Üst	7	14.0	15	30.0	17	34.0	11	22.0	50	100.0
	Orta	4	8.0	20	40.0	19	38.0	7	14.0	50	100.0
	Alt	6	12.0	21	42.0	13	26.0	10	20.0	50	100.0
5) Olay, yer, zaman, şahıs ve diğer varlıklar ile ilgili verilen bilgiler metni anlamanız açısından yeterli mi?	Üst	-	-	18	36.0	19	38.0	13	26.0	50	100.0
	Orta	-	-	8	16.0	25	50.0	17	34.0	50	100.0
	Alt	3	6.0	8	16.0	26	52.0	13	26.0	50	100.0
6) Metni okuduktan sonra düşüncelerinizde değişiklik oldu mu?	Üst	6	12.0	19	38.0	18	36.0	7	14.0	50	100.0
	Orta	2	4.0	21	42.0	15	30.0	12	24.0	50	100.0
	Alt	6	12.0	26	52.0	9	18.0	9	18.0	50	100.0
7) Okuma bittikten sonra zihninizde metnin öncesine ve sonrasına yönelik tahminlerde buldunuz mu?	Üst	1	2.0	18	36.0	21	42.0	10	20.0	50	100.0
	Orta	5	10.0	11	22.0	21	42.0	13	26.0	50	100.0
	Alt	6	12.0	14	28.0	18	36.0	12	24.0	50	100.0
8) Okuduğunuz metinde milli ve evrensel kültüre ait değerler var mı?	Üst	5	10.0	26	52.0	14	28.0	5	10.0	50	100.0
	Orta	9	18.0	19	38.0	17	34.0	5	10.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	32	64.0	12	24.0	1	2.0	50	100.0
9) Metindeki milli ve evrensel	Üst	8	16.0	25	50.0	13	26.0	4	8.0	50	100.0
	Orta	4	8.0	31	62.0	9	18.0	6	12.0	50	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

değerlerin günlük hayatınız ile ilişkisi var mı?	Alt	7	14.0	26	52.0	15	30.0	2	4.0	50	100.0
10) Okuduğunuz metin öykü türüne yönelik ilginizi artırdı mı?	Üst	4	8.0	9	18.0	30	60.0	7	14.0	50	100.0
	Orta	1	2.0	18	36.0	14	28.0	17	34.0	50	100.0
	Alt	4	8.0	10	20.0	23	46.0	13	26.0	50	100.0
11) Okuduğunuz parçada uzamın (mekan) kesin olarak verilmesi sizin için parçanın inandırıcılığını artırdı mı?	Üst	7	14.0	13	26.0	17	34.0	13	26.0	50	100.0
	Orta	4	8.0	10	20.0	25	50.0	11	22.0	50	100.0
	Alt	5	10.0	14	28.0	15	30.0	16	32.0	50	100.0

Bir metnin anlaşılabilirliği açısından alımlama esnasında metni oluşturan unsurların bir bütün olarak algılanması son derece önemlidir. Bu madde ile ilgili olarak sosyoekonomik yapı zayıfladıkça bu kazanıma ulaşma düzeyinde artış olmuştur. Bu durum, bu öykünün soyut düzleminde bulunan “fakirlik” anlam birimi ile sosyoekonomik yapı bakımından alt düzeyde olan katılımcılar arasındaki paralelliğin yansımalarıdır.

Bir metnin alımlanmasında önemli unsurlardan biri de metin içerisindeki öncelemlerdir. Bir tür erken anlatım örneği olan başlığa içerikle ilgili ipuçlarının yerleştirilmesi, yazınsal yapıtlarda sıkça başvurulan yollardan biridir. Anket sonuçları incelendiğinde sosyoekonomik yapı farklılıkları olmaksızın cevapların birbirine paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu durum bu özellik üzerinde gerçekleşen metin-okur iletişimde sosyoekonomik yapı farklılıklarının çok fazla etkili olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında üst düzey okullardaki katılımcıların %60.0, orta ve alt düzey okullardaki katılımcıların da %56.0 oranında “Biraz” seçeneğini işaretlemesi, metnin bu yönü ile ilköğretim 8. sınıf öğrencileri için zayıf kaldığını ortaya koyar.

Bir metnin anlaşılabilirliği bakımından, dizgesel ilişkileri sağlayan dil bilgisel unsurlardan olan sözcüklerin öğrencilerin söz varlıklarına uygun olması önemli bir özelliktir. Araştırma göstermiştir ki sosyoekonomik yapı zayıfladıkça öğrencilerin anlamını bilmedikleri sözcük sayısında az olmakla birlikte artış olmuştur. Üst

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

düzey okullarda %48.0, orta düzey okullarda %56.0 ve alt düzey okullarda da %64.0 oranında “Biraz” seçeneğinin işaretlenmesi bu durumu kesinlemektedir. Özellikle araştırmaya katılan bütün okulların genelinde “Çok” ve “Çok fazla” seçeneklerini işaretleyen katılımcı sayısının oldukça düşük oranlarda kalması bu sonucu desteklemektedir. Sonuç olarak da bu metnin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin anlama düzeylerine bu yönü ile uygun olduğunu söyleyebiliriz.

Bir metnin içerisinde yer alan bilinmeyen sözcüklerin anlamlarının alımlama esnasında dizgesel ve dizimsel ilişkilerden çıkarılması az ya da çok her okurun gerçekleştirdiği bir eylemdir. Araştırmada sosyoekonomik bakımdan üst düzey okullarda eğitimlerini devam ettiren katılımcıların %34.0 oranında “Çok” seçeneğini işaretledikleri; buna karşılık orta düzey okullardaki katılımcıların %40.0 ve alt düzey okullardaki katılımcıların da %42.0 ile “Biraz” seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Buradan hareketle az da olsa sosyoekonomik yapının ilgili madde üzerinde etkili olduğu çıkarsanmaktadır.

Anlatsal metinlerin figüratif unsurlarının okur tarafından belirlenme düzeyi, metnin anlaşılabilirliğini, metnin iç dinamikleri doğrultusunda alımlanmasını kolaylaştırır. Bu madde ile ilgili olarak üst düzey okullardaki katılımcılar %38.0, orta düzey okullardaki katılımcılar %50.0 ve alt düzey okullardaki katılımcılar da %52.0 oranlarında “Çok” seçeneğini işaretleyerek, sosyoekonomik yapının zayıflamasının bu kazanıma ulaşılmasını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Bu sonuçlardan hareketle metnin derin yapısındaki “fakirlik” anlam birimi ile katılımcıların mevcut sosyoekonomik yapıları arasındaki paralelliğin ilişkili olduğu söylenebilir.

Ana dili öğretiminde kullanılan okuma parçaları bireye belirli bir hayat tecrübesi oluştururken, bir yandan da onları gerçek hayat içerisindeki eylemlerinde yönlendirir. Katılan bütün okullarda genel olarak “Biraz” seçeneği işaretlenmiştir. Bunun yanında sosyoekonomik yapı bakımından üst düzey okullardaki katılımcıların %36.0 oranında “Çok” seçeneğini işaretlemeleri, bu kazanıma ulaşılmasında sosyoekonomik yapının etkili olduğunu çıkarsamamızı sağlar. Bunun tersine orta düzey okullarda %42.0 ve alt düzey okullarda da %52.0 oranlarında “Biraz” seçeneğinin işaretlenmesi, metnin bu yönü ile ilköğretim öğrencileri üzerinde çok fazla etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Sözcelem öznesi tarafından yapılan erken anlatımlar, metne yerleştirilen çeşitli ipuçları ve kurgulanmış olayların akışı okuma sırasında okurun çeşitli tahminlerde bulunmasını sağlar. İlgili madde

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

göstermiştir ki üst düzey okullardaki ve orta düzey okullardaki katılımcılar %42.0 oranında “Çok” seçeneğini işaretleyerek bu yönde yapılan okumalarda sosyoekonomik yapı farklılıklarının çok fazla etkili olmadığını ortaya koymuşlardır. Bunun yanında alt düzey okullarda eğitim gören katılımcıların da %36.0 oranında “Çok” ve %24.0 oranında “Çok fazla” seçeneğini işaretlemeleri bu durumu desteklemektedir.

İlköğretim öğrencilerinin ulus bilincini kazanmaları, değişen dünyada kendilerine yer edinmeleri açısından son derece önemlidir. Bu nedenle ana dili öğretiminde bu özelliklerle donatılmış metinlerin seçilmesi gerekmektedir. Metni bu yönü ile değerlendirdiğimizde 8. soruya verilen cevaplarda üst düzey okullarda %52.0 ve alt düzey okullarda da %64.0 oranlarında birbirine paralel olarak “Biraz” seçeneğinin işaretlendiğini görmekteyiz. Yine orta düzey okullardaki katılımcıların da %38.0 oranında “Biraz” seçeneğini işaretlemeleri bu durumu destekler. Buradan hareketle bu metinde yer alan milli ve evrensel değerlere öğrencilerin ulaşma düzeylerinin çok düşük kaldığını söyleyebiliriz.

Okuma sırasında metin ile nesnel gerçeklik arasında ilişki kurmak, metnin doğru yönde alınması için önemlidir. Yapılan anket sonucunda üst düzeyde olan katılımcıların %50.0, orta düzeyde olan katılımcıların %62.0 ve alt düzeyde olan katılımcıların da %52.0 oranlarında “Biraz” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Buradan hareketle ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin metin ile nesnel gerçeklik arasında bir bağ kuramadıklarını söyleyebiliriz. Buna ek olarak sosyoekonomik bakımdan orta düzey okullardaki katılımcıların diğerlerine göre bu bağı kurmada daha fazla zorlandıkları belirlenmiştir.

Kısalığı, olay kurgusundaki basitliği ile öyküler anlatsal metinler içerisinde ilköğretim öğrencilerinin anlama düzeylerine en uygun metinlerin başında gelir. Sosyoekonomik yapı bakımından üst düzey okullardaki katılımcıların %60.0 ile “Çok” ve %14.0 ile “Çok fazla” seçeneklerini, alt düzey okullardaki katılımcıların da %46.0 ile “Çok” ve %26.0 ile “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemeleri bu metnin katılımcıların beğenisini kazandığını bizlere gösterir. Bununla birlikte orta düzey okullardaki katılımcıların verdikleri cevaplar az da olsa farklılık göstermektedir. Bu tür okullardaki katılımcılar %28.0’i “Çok”, %34.0’ü “Çok fazla” seçeneklerini işaretleyerek diğerlerine göre daha yüksek oranlarda metni beğendiklerini ortaya koymuşlardır.

Bu metindeki uzamın, fiziksel mekân olarak nesnel gerçeklikte de yer alması bu metnin inandırıcılığını artırmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Araştırmada katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde özellikle orta düzey okullardaki katılımcıların bu metni inandırıcı bulduklarını görmekteyiz. Katılımcıların %50.0 oranında “Çok” ve %22.0 oranında “Çok fazla” seçeneklerini işaretlemeleri ise bu durumu keskinlemektedir.

Çizelge 14: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 12 ile 15. maddeler arasındaki öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Evet		Hayır		Fikrim yok		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
12) Metinde anlatılan olay sizce gerçekten yaşanmış mı?	Üst	19	38.0	6	12.0	25	50.0	50	100.0
	Orta	24	48.0	7	14.0	19	38.0	50	100.0
	Alt	17	34.0	7	14.0	26	52.0	50	100.0
13) Okuma sırasında kendinizi kahramanın yerine koydunuz mu?	Üst	24	48.0	25	50.0	1	2.0	50	100.0
	Orta	25	50.0	22	44.0	3	6.0	50	100.0
	Alt	20	40.0	28	56.0	2	4.0	50	100.0
14) Metni okuduktan sonra kahramana farklı yollardan yardım etmeyi düşündünüz mü?	Üst	24	48.0	19	38.0	7	14.0	50	100.0
	Orta	34	68.0	11	22.0	5	10.0	50	100.0
	Alt	18	36.0	27	54.0	5	10.0	50	100.0
15) Metindeki kahramanlar ile daha önceden okuduğunuz öykülerdeki kahramanlar arasında benzerlikler ya da karşıtlıklar kurdunuz mu?	Üst	16	32.0	21	42.0	13	26.0	50	100.0
	Orta	18	36.0	18	36.0	14	28.0	50	100.0
	Alt	21	42.0	20	40.0	9	18.0	50	100.0

İlköğretim öğrencilerinin gerçekleştireceği okuma açısından yazınsal gerçeklik ile nesnel gerçeklik arasındaki ayrımın farkına varmak oldukça önemlidir. Araştırmada ise genel olarak kurgulanmış olay, gerçekten yaşanmış olaylarla karıştırılmıştır. Bu ayrımın farkına varabilen katılımcı üst düzey okullarda %12.0, orta düzey okullarda %14.0 ve alt düzey okullarda da %14.0 oranlarında kalmıştır. Oranlardaki bu düşüklük katılımcıların bu öyküdeki kurmaca olayların kurgulanmış olduğunun farkına varamadıklarını göstermiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Alımlama gerçekleşirken okur pozisyonundaki bireyin kendisini anlatı kişinin yerine koyması metnin anlaşılabilirliği açısından son derece önemlidir. Araştırma göstermiştir ki katılımcılar yarı yarıya “Evet” ve “Hayır” seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu durum ise sosyoekonomik farklılıkların bu kazanımla ilgili olarak çok fazla etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Okur, alımlamayı gerçekleştirirken kurmaca olay/olaylarda karşısına çıkan sorunlara kendi birikimi çerçevesinde farklı çözüm yolları üretir ya da üretebilir. Üst düzey okullardaki katılımcıların %48.0, orta düzey okullardaki katılımcıların da %68.0 oranlarında kurgulanmış olaylardaki sorunlara farklı çözüm yolları buldukları görülmüştür. Bunun sonucunda sosyoekonomik yapı bakımında orta düzeydeki katılımcıların bu metni kendilerine daha yakın bulduklarını söyleyebiliriz.

Her yeni metin belirli bir kültürel ve yazınsal birikimin üzerine bir devam niteliğinde üretilir. Bu durum bir metnin kendinden önceki ve sonraki metinler ile metinler arası özellikler göstermesine, okurun daha önceki yazınsal birikimi ile bağ kurmasına neden olur. “Metni temellendiren şey, kapalı, hesaplanabilecek bir iç yapı değildir ama, metnin başka metinlere, başka kodlara, başka göstergelere açılma noktası’dır; metni yapan şey, metinlerarası ilişkidir” (Barthes, 2005: 173). Araştırma göstermiştir ki üst düzey okullardaki katılımcılar %42.0 ile ağırlıklı olarak bu metin ile öncekileri arasında bağ kuramamışken; orta düzey okullardaki katılımcılar %36.0 ve alt düzey okullardaki katılımcılar da %42.0 oranında bu ilişkileri kurabilmişlerdir. Sonuç olarak sosyoekonomik yapının bu kazanıma ulaşılmasında az da olsa etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 15: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 16. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Yeni bir kuş almak		Fakirlik		Çocuğun artık kuş ile ilgilenmemesi		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		16) Sizce kuşun satılmasını gerektiren etken aşağıdakilerden hangisidir?	Üst	2	4.0	48	96.0	-	-
	Orta	1	2.0	49	98.0	-	-	50	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

	Alt	2	4.0	43	86.0	5	10.0	50	100.0
--	-----	---	-----	----	------	---	------	----	-------

Anlatısal düzeydeki gönderici eyleyeni ve sebep-sonuç ilişkisini fark etmeye yönelik olarak katılımcılara yöneltilen soruya verilen cevaplar genelde doğrudur. Üst düzey okullarda %96.0, orta düzey okullarda %98.0 ve alt düzey okullarda da %86.0 oranlarında doğru seçenek olan “fakirlik” seçilmiştir. Bu durum da anlatısal düzeyde gerçekleşen dizimsel okuma açısından ilköğretim öğrencilerinin anlama düzeylerine uygun olduğunu gösterir.

Çizelge 16: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 17. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Olaylara karışmaz ama her şeyi bilir.		Olayları dışarıdan görür, tanık olur ve bazen de olaylara müdahale eder.		Olayları dışarıdan görür ama müdahale etmez.		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
17) Olayları anlatan kişinin bakış açısı aşağıdakilerden hangisine uyar?	Üst	6	12.0	32	64.0	12	24.0	50	100.0
	Orta	10	20.0	31	62.0	9	18.0	50	100.0
	Alt	8	16.0	30	60.0	12	24.0	50	100.0

Anlatısal türdeki metinlerde kurgulanmış olayı gerçekçi şekilde anlatmak, sözcük öznesinin seçtiği bakış açısı ile yakından ilişkilidir. Bu öyküde sözcük öznesi olaylara tanık olan, az da olsa olaylara müdahale eden bir anlatı kişinin bakış açısı olan birlikte görüyü kullanmıştır. Araştırma sonucunda ise sosyoekonomik yapının bu madde ile ilgili olarak katılımcılar üzerinde etkili olmadığını ve yüksek oranlarda katılımcıların doğru odaklayımı tespit edebildikleri görülmüştür.

Çizelge 17: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 18. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Amaçları gerçekleşmiştir.		Amaçlarının gerçekleşmesine çok yaklaşılmıştır.		Amaçları gerçekleşmemiştir.		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		18)Metnin sonunda kahramanların amaçları hangi seviyede kalmıştır?	Üst	30	60.0	12	24.0	8	16.0
	Orta	33	66.0	13	26.0	4	8.0	50	100.0
	Alt	29	58.0	19	38.0	2	4.0	50	100.0

Öykü türündeki anlatısal metinlerde sonuç bölümünün ön plana çıkmasının nedeni metnin anlamının bu kısımda yoğunlaşmasıdır. Üst düzey okullarda %60.0, orta düzey okullarda %66.0 ve alt düzey okullarda da %58.0 oranlarında öznenin değer nesneye ulaştığının farkına varabilmeleri, katılımcıların doğru seçeneğe yüksek oranlarda ulaştıklarını göstermektedir. Bu durum sosyoekonomik farklılıkların okumanın bu aşamasında çok fazla etkili olmadığını çıkarsamamızı sağlar.

Çizelge 18: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 19. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Olayın içerisinde olmayan hayali biri		Olayı yaşayan başkahraman		Olaya tanık olan ikinci dereceden bir kahraman		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		19) Metindeki olayı anlatan kişi	Üst	7	14.0	17	34.0	26	52.0
	Orta	5	10.0	13	26.0	32	64.0	50	100.0

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

aşağıdakilerden hangisidir?	Alt	6	12.0	17	34.0	27	54.0	50	100.0
-----------------------------	-----	---	------	----	------	----	------	----	-------

Üst düzey okullarda %52.0, orta düzey okullarda %64.0 ve alt düzey okullarda %54.0 oranlarında doğru seçenek olan elöyküsel anlatıcının farkına varmaları; bu oranların birbirine yakın ve paralel olması sosyoekonomik farklılıkların bu madde ile ilgili olarak çok fazla etkili olmadığını ortaya koymaktadır.

Çizelge 19: İlköğretim sekizinci sınıf düzeyinde 20. madde ile ilgili öğrenci görüşleri.

Madde	Okul Düzeyi	Güzellik – çirkinlik		Esaret – özgürlük		Fakirlik - zenginlik		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%
		20) Sizce bu öykü aşağıdaki karşıtlıklardan hangisinin üzerine kuruludur?	Üst	2	4.0	6	12.0	42	84.0
	Orta	2	4.0	4	8.0	44	88.0	50	100.0
	Alt	3	6.0	7	14.0	40	80.0	50	100.0

Alımlama esnasında okurdan beklenen en uç nokta metnin soyut ve gizil boyutu olan derin yapıdaki anlamsal karşıtlıklara ulaşmasıdır. Araştırma göstermiştir ki üst düzey okullarda %84.0, orta düzey okullarda %88.0 ve alt düzey okullarda %80.0 oranlarında öykünün derin yapısına ilköğretim öğrencileri ulaşmışlardır. Bu durum aynı zamanda sosyoekonomik farklılıkların bu karşıtlıklara ulaşmada etkili olmadığını da ortaya koymaktadır. Bu öykü derin yapıda yer alan gizil, soyut ve devingen anlam karşıtlıklarına ulaşılması açısından son derece başarılıdır.

Sonuç

Öyküler ilköğretim öğrencilerinin okuma birikimleri, hayat tecrübesi edinmeleri açısından son derece önemlidir. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin seçilmesinden bilimsel bir yaklaşım içinde bulunulması ana dili eğitiminin başarıya ulaşması açısından zorunludur. “*Dilbilimin gerecini önce insan dilinin bütün görünüşleri oluşturur*” (Saussure, 2001: 33). İsviçreli dil bilimci Ferdinand de Saussure’ün ortaya koyduğu bu kural Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin metin dil bilimsel yöntemler ışığında incelenmesini gerektirmiş, zorunlu kılmıştır. Bu inceleme sonucunda elde edilen veriler de yeni Türkçe öğretim programı ile

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

ilişkilendirilerek hazırlanan anketler 6, 7 ve 8. sınıflar düzeyinde denetlenmiştir.

Metin dil bilimsel çözümleme yöntemlerini diğer geleneksel yazın inceleme yöntemlerinden ayıran en önemli fark ise metni bir bütün olarak ele alması ve kendi yapısal bütünlüğü içerisinde değerlendirmesidir. Metin dil bilim, bir yapının öncesi ve sonrasıyla, sözcelem öznesinin ideolojik düşünceleri, yazın dünyası içerisindeki ünü ile çok fazla ilgilenmez.

“... Dilin metinler biçiminde düzenlediği soyut dinamiğin, kendine özgü yasaları vardır ve bu soyut dinamik, sözceleyen kişinin isteğinden bağımsız olarak anlam üretir” (Eco, 1991: 24). Bu nedenle metin dil bilim, metnin anlamını tamamlanmış, bitmiş olarak görmez. Aksine metin-yazar-okur iletişiminde yeniden dokunan, yeniden üretilen bir anlamsal ağ olarak görür. Çünkü metin içerisinde sözcelem öznesi tarafından yerleştirilen boşluklar alımlama sırasında yeniden doldurulacak ve her yeni okumada yeni iletiler oluşturulacaktır. Bu nedenle Türkçe ders kitabındaki öyküler incelenip denetlenirken metin dil bilim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır.

Öneriler

Anlatsal türdeki mekânlar kurgusaldır, içinde yaşayan insanların bakış açıları, algı kapasiteleri ve duyuşal gelişmeleri doğrultusunda şekillenir, yeniden gerçekleşir, üzerlerindeki etkiler ve yönlendirir (Korkmaz, 2007: 400). Bu nedenle ana dili öğretiminde kullanılacak metinlerin uzamsal anlamda ilköğretim öğrencilerinin anlama düzeylerine uygunluğu gayet önemlidir. Türkçe derslerinde kullanılan öykülerde uzam olarak kullanılacak mekânların dil dışı gerçek dünyaya göndermede bulunması ilköğretim öğrencilerinin bu tür metinleri alımlamasını kolaylaştırdığını araştırma göstermiştir. Bu nedenle bu tür metinler seçilirken uzam olarak dil dışı gerçek dünyaya göndermede bulunan metinler seçilmelidir.

Araştırmada 6. sınıf düzeyindeki katılımcıların anlatıcı-gözlemci ile yazarı birbirine karıştırdıkları görülmüştür. Buna karşılık 7. sınıflara uygulanan ankette benöyküsel anlatıcı ve 8. sınıflara uygulanan ankette de elöyküsel anlatıcı katılımcılar tarafından yüksek oranda doğru olarak belirlenmiştir. Bu durum üzerinde sosyoekonomik farklılıkların da etkili olmadığını araştırma ortaya koymuştur. Bu nedenle ana dili öğretiminde kullanılacak öyküler belirlenirken içöyküsel anlatıcıların kullanıldığı metinlerin seçilmesi ilköğretim öğrencilerinin anlama düzeylerine uygunluk açısından faydalı olacaktır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

“Kurmaca evrenini oluşturan olaylar bize ‘kendilikleri içinde’ değil belli bir görüş içinden, belli bir bakış açısından sunulurlar” (Todorov, 2001: 68). Yapılan ankette bakış açısı ile ilgili olarak 8. sınıf düzeyindeki katılımcıların yüksek oranlarda doğru seçenek olan birlikte görüye ulaştıkları görülmüştür. Bu nedenle anlatsal metinler seçilirken bakış açısı olarak kurmaca içerisindeki bir anlatı kişinin bakış açısının kullanıldığı metinler seçilmesi ana dili eğitimi ve yazınsal öğretim açısından faydalı olacaktır.

“... Her başlık metni simgeleyen bir başlangıçtır. Başlık ile başlığı izleyen satırlar arasında kurgusal bir ilişkinin bulunduğu yadsınamaz. Başlık anlatının temel anlambirimidir. Ya da bir başka deyişle, okur ile yapıt arasına giren yazarın bakış doğrutusudur. Okura yön veren, okuru anlamlar kaynağına ileten ilk taşı bu başlıktır” (Rifat, 2007: 160). Metnin başlığından hareketle içeriği hakkında tahminde bulunabilme kazanımına ilgili olarak 6, 7 ve 8. sınıflardaki katılımcıların genelinde de “Biraz” seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Bu durumla ilgili olarak ana dili öğretiminde başlığa yönelik çalışmalara daha fazla ağırlık verilmesinin faydalı olacağı söylenebilir.

Ana dili öğretiminde kullanılan öykülerin mevcut söz varlıklarına uygun olduğu cevaplardan anlaşılmaktadır. Ancak ilköğretim öğrencilerinin sözlük kullanma alışkanlığı edinebilmeleri için bilinmeyen sözcüklerin daha fazla olduğu metinler tercih edilebilir.

Okurun kurmaca dünyanın artalanı olarak gerçek dünyayı görmesi, kabul etmesi metnin alımlanması açısından gereklidir. Sınırlı bir yer ve zamanda sadece birkaç kişinin öyküsünü anlatması açısından ‘anlatı dünyası’ gerçek dünyadan daha sınırlı, küçük bir dünya olarak karşımıza çıkarken; bir yandan da artalan olan aldığı gerçek dünyaya sadece bazı bireyler, özellikler ve olaylar eklediğinden, deneyimlerimizin dünyasından daha geniş kapsamlıdır (Eco, 1996: 98). Araştırmada ise 7 ve 8. sınıflar düzeylerinde örnek metin olarak seçilen “Mustafa Kemal’in Askerleri” ve “Kuş Yemi” adlı öykülerde uzamın dil dışı gerçek dünyadaki mekânlara göndermede bulunup metnin inandırıcılığını artırdığı görülmüştür. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarına öykü türündeki metinler seçilirken uzam olarak bu özellikleri gösteren metinler seçilmesi ilköğretim düzeyinde gerçekleşen yazınsal eğitim açısından faydalı olacaktır.

İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıflardaki katılımcılar; örnek metin olarak seçilen öyküleri milli ve evrensel kültüre ait değerler bakımından yetersiz bulmuşlardır. Unutulmamalıdır ki dil bir milletin kültürel değerlerinin başında gelir ve kültürel değerleri saklar, taşır,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

geliştirir. Dil duygu ve düşünceyi insanlara aktarır, bu yolla insan topluluklarını bir yığın olmaktan kurtarıp duygu ve düşünce birliği olan bir ulus haline dönüştürür. Bu görevini gerçekleştirirken de bireye ulus bilincini aşılır; bir yandan ulus birliğini sağlar ve bu birliğin korunmasına yardımcı olur. Doğaldır ki milli kültürümüzü oluşturan değerlerden kopuk, onları yeterince işlemeyen metinlerle yapılacak ana dili eğitimi amacına ulaşmayacaktır. Kültürel değerlerini kazanmayan birey, küreselleşen dünyada kültürel kimliğini koruyamayacak, doğal olarak da kültürel yozlaşmaya ayak uyduracaktır. Ulus bilincini yeterince kazanamadığı için de kimlik sorunu yaşaması olasıdır. Bu noktada yapılması gereken ise ana dili öğretiminde kullanılacak metinlerin milli ve evrensel kültüre ait değerleri daha fazla yansıtmasıdır.

Ana dili öğretiminde kullanılacak olan başta öyküler olmak üzere anlatsal metinlerin seçiminde anlatsal düzeydeki eylemsel örnekçeler ile ilköğretim öğrencilerinin yaşantılarının eşsüremsel olarak paralellik göstermesi oldukça önemlidir. Ana dili öğretiminin eşsüremsel olarak gerçekleştirilmesinin ne kadar önemli olduğu düşünülürse, kullanılacak metinlerin de eşsüremsel olarak hedef kitle olan ilköğretim öğrencilerinin yaşantıları ile uyum içerisinde olması gerekliliği kendini gösterecektir.

Araştırma göstermiştir ki 7 ve 8. sınıflar düzeyinde katılımcıların derin yapıda yer alan karşıtlıklara ulaşma düzeyleri oldukça yüksektir. Bunda bu iki öykünün derin yapısında bulunan karşıtlıkların yüzeysel ve anlatsal boyutlara yoğun şekilde yansımalarının da etkisi vardır. Buna karşılık 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan öyküde sözcelem öznesinin derin yapıda yer alan anlamsal karşıtlığı yüzeysel ve anlatsal yapılara daha az oranda yansıtmasının etkisi ile katılımcıların bu soyut ve gizil karşıtlıklara ulaşma düzeylerinin, özellikle üst düzey okullarda düşük oranlarda kalmasına yol açmıştır. Bu nedenle ilköğretim 6. sınıf düzeyinde, derin yapıdaki anlamsal karşıtlıkların daha yoğun olarak yüzeysel ve anlatsal yapılara yansıdığı metinler kullanılmalıdır.

Araştırma ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Mustafa Kemal’in Askerleri” adlı öyküdeki yerdeşlik özelliği gösteren “Anadol” dilsel birimi katılımcıların anlamsal açıdan önemli olan Kurtuluş Savaşı’nın önderi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman Türk askerlerine anlamsal açıdan ulaşılmasını kolaylaştırdığını göstermiştir. Bu nedenle bu ve benzeri yerdeşlik özellikleri gösteren öykülerin seçilmesi ilköğretim öğrencilerinin gerçekleştireceği alımlama açısından faydalı olacaktır. Unutulmamalıdır ki yerdeşlik,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

bir metnin tutarlılığını iç düzeninin sağlamlığını ve özellikle kapalılığını kanıtlayan önemli bir olgudur (Bayrav, 1999: 35).

Anlatısal metinler içerisinde öykülerin en önemli özelliklerinden biri de anlamsal özelliklerin metnin sonuç bölümünde yoğunlaşmasıdır. Bu bakımdan yapılan değerlendirmede “Mustafa Kemal’in Askerleri” adlı öykünün anlatı izlencesindeki tanınma ve yaptırım aşamasındaki çelişki/ikilem ($\bar{O}_1 \ ? \ N_1$) durumuna katılımcıların ulaşma düzeyi, “Kuş Yemi” adlı öykünün anlatı izlencesindeki başarı ($\bar{O}_1 \cap \ N_1$) durumuna göre daha düşük oranda kalmıştır. Bu araştırma göstermiştir ki öykü türündeki, hatta anlatısal tipteki metinlerin seçiminde anlatı izlencesi bakımından tanınma ve yaptırım aşamasında başarı ($\bar{O}_1 \cap \ N_1$) veya başarısızlık ($\bar{O}_1 \cup \ N_1$) durumunu yansıtan metinler seçilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKARSU, Bedia (1998), **Dil-Kültür Bağlantısı**, İnkılâp, İstanbul.
- AKERSON, Fatma Erkman (2005), **Göstergebilime Giriş**, Multilingual, İstanbul.
- AKSAN, Doğan (1979-82), “Türkçe Çalışmalarında ve Öğretiminde Dilbilimin Yeri”, **DTCF Dergisi**, Cilt XXX, Sayı 1-2, s. 43-49.
- AKSAN, Doğan (2008), **Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü**, Bilgi Yay., Ankara.
- ANDAÇ, Feridun (1995), **Yazınsal Gerçekliğin Boyutları**, Ümit Yay., Ankara.
- BAYRAV, Süheyla (1999), **Dilbilimsel Edebiyat Eleştirisi**, Multilingual, İstanbul.
- BARTHES, Roland (2005), (Çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat), **Göstergebilimsel Serüven**, YKY, İstanbul.
- BİNYAZAR, Adnan (1983), “Anadili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım”, **Türk Dili/Dil Öğretimi Özel Sayısı**, TDK Yay., Ankara, C:XLVII, S: 379-380, s. 57-72.
- BÖREKÇİ, Muhsine (2009), “Türk Dili Edebiyatı ve Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi Sürecinde Dilbilim ve Türkçe Öğretimi”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

<http://www.turkishstudies.net/sayilar/sayi16/börekçimuhsine1277.pdf> 28.07.2009 tarihli erişim.

- CEMİLOĞLU, Mustafa (2001), **Dil Bilimi Açısından Türkçe Yazılı Anlatım ve Anlatım Teknikleri Öğretimi**, Alfa, İstanbul.
- CHOMSKY, Noam (2009), (Çev. Veysel Kılıç), **Bilgi Sorunları ve Dil**, BGST Yay., İstanbul.
- CİRAVOĞLU, Öner (1999), **Çocuk Edebiyatı**, Esin Yay., İstanbul.
- ECO, Umberto (1991), (Çev. Sema Rifat), **Alımlama Göstergelimi**, Düzlem, İstanbul.
- ECO, Umberto (1996), (Çev. Kemal Atakay), **Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti**, Can Yayınları, İstanbul.
- ECO, Umberto (2001), (Çev. Pınar Savaş), **Açık Yapıt**, Can Yay., İstanbul.
- ERDEN, Aysu (2002), **Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri**, Gendaş Edebiyat, İstanbul.
- GÖKTÜRK, Akşit (2002), **Okuma Uğraşı**, YKY, İstanbul.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri ve BULUT, İlhami (2007), “Yeni İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, **Milli Eğitim**, Sayı 175, s.161- 184, Ankara.
- GÜNAY, V. Doğan (2003), **Metin Bilgisi**, Multilingual, İstanbul.
- GÜVENÇ, Bozkurt (2007), “İnsan-Dil ve İletişim”, **Kültürün ABC’si**, YKY., İstanbul.
- KARAAĞAÇ, Günay (2008), **Dil, Tarih ve İnsan**, Kitabevi, İstanbul.
- KILIÇ, Veysel (2002), **Dilin İşlevleri ve İletişim**, Papatya, İstanbul.
- KIRAN, Ayşe Eziler – Zeynel (2003), **Yazınsal Okuma Süreçleri**, Seçkin, Ankara.
- KIRAN, Ayşe Eziler (2004), “Göstergelimi ve Yazınsal Çözümlemeler”, **Disiplinlerarası Ortam ve Yöntem Sorunları**, Multilingual, İstanbul.
- KORKMAZ, Ramazan (2007), “Romanda Mekanın Poetiği”, **Edebiyat ve Dil Yazıları / Mustafa İsen’e Armağan**, Ankara.
- NEYDİM, Necdet (2003), “Çocuğun Hayata Dokunmasında Edebiyatın İşlevi”, **Çocuk Edebiyatı**, Bu Yayınevi, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

-
- OĞUZKAN, A. Ferhan (2001), **Çocuk Edebiyatı**, Anı Yay., Ankara.
- PROPP, Vladimir (2008), (Çev. Mehmet Rifat – Sema Rifat), **Masalın Biçimbilimi ve Olağanüstü Masalların Dönüşümleri**, TİB Kültür Yay., İstanbul.
- RICOEUR, Paul (2007), (Çev. Gökhan Yavuz Demir), **Yorum Teorisi Söylem ve Artı Anlam**, Paradigma Yay., İstanbul.
- RİFAT, Mehmet (2007), **Metnin Sesi**, TİB Kültür Yay., İstanbul.
- SAUSSURE, Ferdinand De (2001), (Çev. Berke Vardar), **Genel Dilbilim Dersleri**, Multilingual Yay., İstanbul.
- SİNAN, Ahmet Turan (2006) “Ana Dili Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler”, **Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, Şubat 2006, s. 75-78, Elazığ.
- ŞENÖZ, Canan Ayata (2005), **Metindilbilim ve Türkçe**, Multilingual, İstanbul.
- TODOROV, Tzvetan (2001), (Çev. Kaya Şahin), **Poetikaya Giriş**, Metis Yay., İstanbul.
- UÇAN, Hilmi (2006), **Yazınsal Eleştiri ve Göstergebilim**, Hece, Ankara.
- VARDAR, Berke (2002), **Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü**, Multilingual, İstanbul.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*